

RMK HARJUMAA METSKONNA
METSA MAJANDAMISE KAVA
AASTANI 2022

Metsaülema pöördumine	3
1. Metsa majandamine aastatel 2003–2012	5
1.1. Maakasutus	6
1.2. Metsavarud	7
1.3. Raied	15
1.4. Metsakasvatus	17
1.5. Looduskaitse	20
1.6. Metsaparandus	22
1.7. Puhkevõimalused	24
1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur	26
1.9. Jahindus	28
2. Metsa majandamist mõjutavad planeeringud ja taristu	31
3. Metsa majandamine aastani 2022	35
3.1. Maakasutus	36
3.2. Metsakasvatus	37
3.3. Looduskaitse	42
3.4. Metsaparandus	44
3.5. Puhkevõimalused	46
3.6. Jahindus	47
3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused	48
3.8. Aastane puidukasutuse maht	57
3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele	58
3.10. Metsamajanduslik tööhõive	59

**RMK HARJUMAA METSKONNA
METSÄ MAJANDAMISE KAVA
AASTANI 2022**

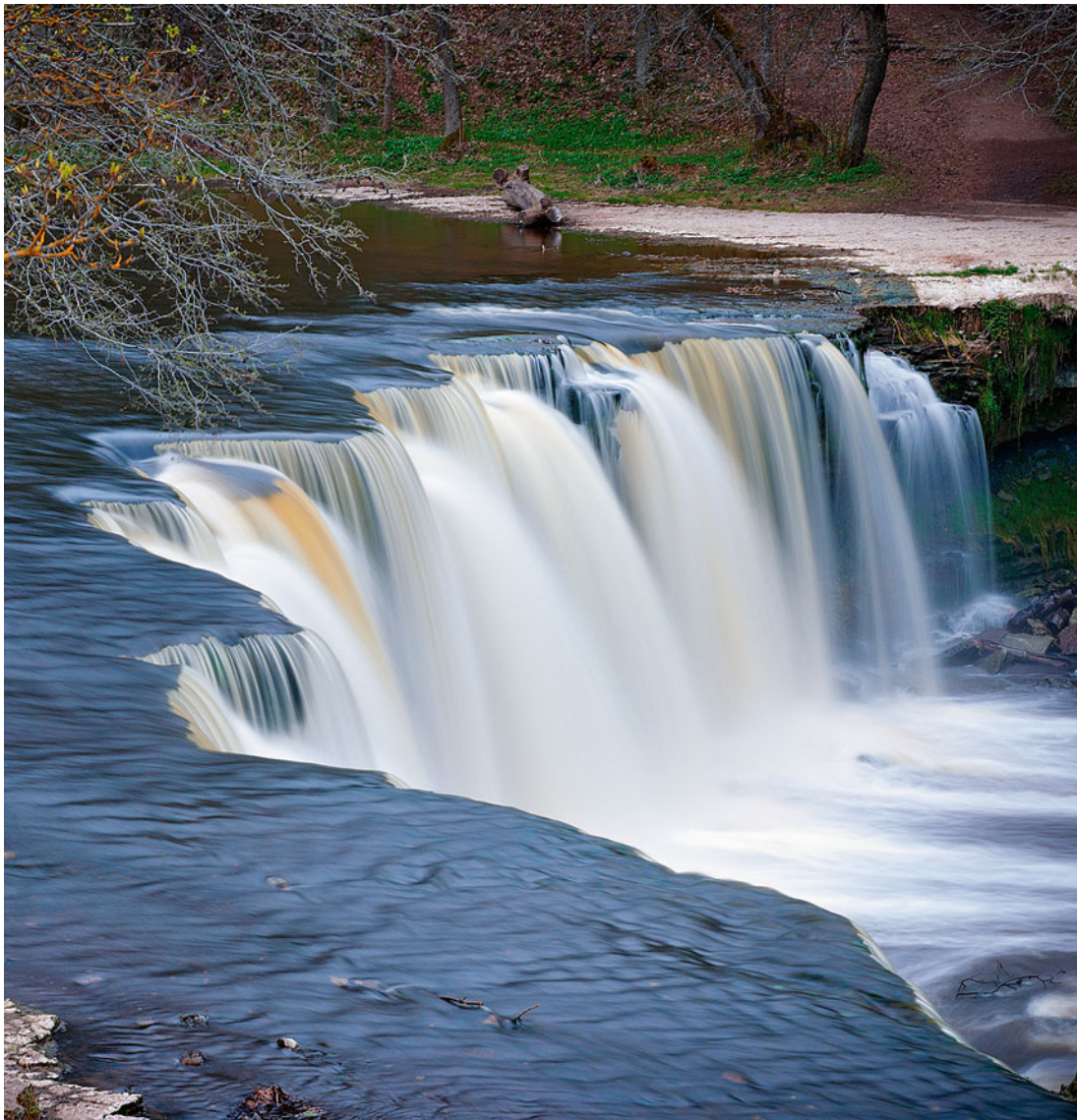

foto: KAUPPO KIKKAS

POPULAARNE KÜLASTUSOBJEKT KEILA-JOA.

foto: KAUPPO KIKKAS

Andrus Kevvai, metsaülem

RMK on metsaseaduse alusel tegutsev riigitulundusasutus, mille metsaseadusest tulenevad ülesanded on järgmised: riigimetsa korraldamine, majandamine ja kasutusse andmine; kasvava metsa raieõiguse ja metsa-materjalide müük; riigimetsa avaliku ülesande täitmine ja loodusväärtuste kaitse.

RMK eesmärgiks on riigimetsade kestlik majandamine, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsast saadavaid hüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Käesolev kava annab ülevaate RMK Harjumaa metskonna hallatavatest metsavarudest ja möödunud kümnendi tegevusest ning määratleb metskonna tasandil olulisemad tegevussuunad nii maakasutuses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Kavast on näha, milliseks kujuneb riigimetsade vanuseline struktuur järjepideval majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsa-parandust ja looduskaitsetöid.

Riigimets on oluline tööandja ja puidukasutus ning metsamajandus omavad maaelu arengus tähtsat rolli. Looduskaitsete piirangute kehtestamine peab arvestama ökoloogiliste väärtuste kõrval ka majanduslike ja sotsiaalseid mõjusid.

foto: KAUPPO KIKKAS

VAADE METSALE, ESIPLAANIL 15-AASTANE MÄNNINOORENDIK, TAUSTAKS 60-AASTANE MÄNNIK, VIIMSI METSANDIK.

METSA MAJANDAMINE AASTATEL 2003–2012

1.1.	Maakasutus	6
1.2.	Metsavarud	7
1.3.	Raied	15
1.4.	Metsakasvatus	17
1.5.	Looduskaitse	20
1.6.	Metsaparandus	22
1.7.	Puhkevõimalused	24
1.8.	Kultuurimälestised ja pärandkultuur	26
1.9.	Jahindus	28

foto: KALUPO KIKKAS

2011. A REKONSTRUEERITUD TULETÖRJE VEEVÕTUKOHT LIIVAKU-MÕISAASEME TEE ÄÄRES, PAUNKÜLA METSANDIK.

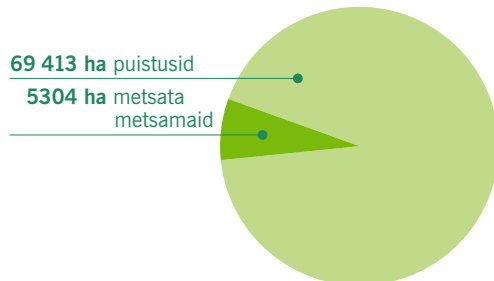
1. METSA MAJANDAMINE AASTATEL 2003–2012

1.1. Maakasutus

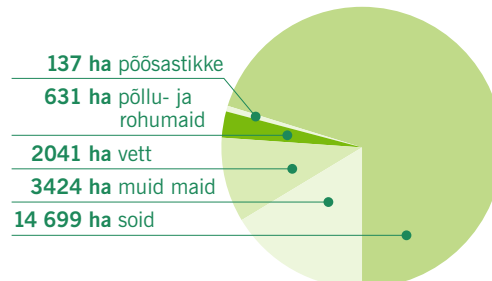
Harjumaa metskonna hallatavate maade üldpindala on 115 905 hektarit, see koosneb 1699 katastriüksusest. Harjumaa metskonna maad hõlmavad riigimaad Aegviidu, Anija, Harku, Jõelähtme, Keila, Kernu, Kiili, Kose, Kuusalu, Kõue, Nissi, Padise, Raasiku, Rae, Saku, Saue, Vasalemma ja Viimsi vallas ning Loksa, Paldiski ja Tallinna linnas.

Harjumaa metskonna metsakorralduslikult inventeeritud maade üldpindala on 97 658 hektarit ja metsamaa moodustab sellest 79%. Metsa kaardistamise ja kirjeldamise üksuseks on terviklik metsaosa ehk metsaeraldis, mis on oma takseertunnuste poolest metsamajandusvõtete rakendamiseks kogu ulatuses piisavalt ühetaoline. Eraldised moodustavad metsakvartali. Metskonnas on kokku 2879 metsakvartalit, mis omakorda jagunevad 49 590 eraldiseks. Metsamaa (74 717 ha) kõlvikuline jagunemine on toodud joonisel 1. Mittemetsamaade (20 932 ha) kõlvikuline jagunemine on toodud joonisel 2.

Joonis 1. Metsamaa kõlvikuline jagunemine (ha)

Joonis 2. Mittemetsamaa kõlvikuline jagunemine (ha)

Harjumaa metskonna metsakvartalid on jagatud metsandikeks järgmiselt: Aegviidu 16 971 ha, Viimsi 13 634 ha, Keila 16 577 ha, Kuusalu 20 648 ha, Paunküla 16 448 ha ja Saku 13 380 ha.

Tulenevalt metsaseadusest majandab RMK ka kaitseministeeriumi valitsetavat riigimetsa, mida Kaitsevägi ja Kaitseliit kasutavad riigikaitsealisteks õppusteks. Harjutusväljadel kehtivad metsa majandamisele piirangud. Harjumaa metskonna territooriumile jääb Kaitseväe Keskpõlügen, Männiku harjutusväli, Klooga harjutusväli, Lintsi linnak ja Ämari lennuväli, kokku 15 185 hektarit.

Harjumaa metskonna hallataval riigimaal kehtib seisuga 01.10.2012 järgmises mahus pikaajalisi maakasutuslepinguid: hoonestusõigusi 4, maarendilepinguid sportimiseks ja puhkamiseks 20, mitmesuguste tehnoarajatiste isikliku kasutusõiguse lepinguid 39, maarendilepinguid poollooduslike koosluste hooldamiseks 17.

1.2. Metsavarud

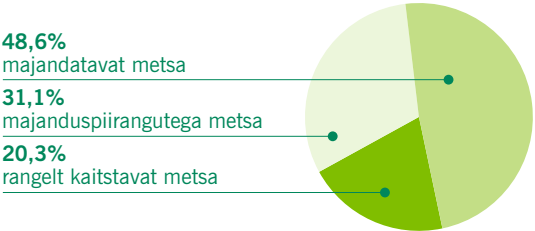
Harjumaa metuskonna metsavarused iseloomustab tabel 1, kus on ära toodud peamised metsa olemit iseloomustavad näitajad majandamiskategooriate lõikes. Metsamaa keskmised näitajad on arvutatud kogu metsamaa pindala kohta, mis hõlmavad ka lagedaid ja selgusetä alasid. Keskmise hektaritagavara on suurim tagasihoidlikult majandatud majanduspiirangutega metsades. Rangelt kaitstavate ja majandatavate metsade keskmise hektaritagavara suhteliselt väike erinevus tuleneb sellest, et range kaitse all on suhteliselt palju nõmme- ja soolasid, kus kasvavad madala tootlikkusega metsad. Metsa kasvu intensiivsust iseloomustavaks näitajaks on kõrgusindeks, mis viitab metsa oodatavale kõrgusele 100 aasta vanuselt. Keskmise kõrgusindeks on suurim majandatavates metsades, kus ka metsade juurdekasvu näitajad on suurimad. Tabelis on eraldi välja toodud ka puistute tagavara ja juurdekasvu näitajad, mis on arvutatud ilma lagedate ja selgusetä aladeta.

Tabel 1. Harjumaa metuskonna metsavarud

Metsavarused iseloomustav näitaja	Metsakond kokku	Sealhulgas		
		Rangelt kaitstavad metsad	Majanduspiirangutega metsad	Majandatavad metsad
Metsamaa pindala (ha)	74 717	15 169	23 246	36 302
Metsamaa tagavara (tm)	12 914 000	2 584 000	4 271 000	6 059 000
Metsamaa keskmine tagavara (tm/ha)	173	170	184	167
Metsamaa hinnanguline juurdekasv (tm/a)	298 000	45 000	91 000	162 000
Metsamaa hinnanguline juurdekasv (tm/ha/a)	4,0	3,0	3,9	4,5
Metsade keskmine vanus (a)	70	88	75	59
sh männikute keskmine vanus	79	96	83	69
sh kuusikute keskmine vanus	62	88	69	49
sh kaasikute keskmine vanus	49	59	54	43
Metsade keskmine kõrgusindeks H100 (m)	22,1	19,2	22,1	23,4
sh männikute keskmine kõrgusindeks	20,3	17,4	20,4	21,7
sh kuusikute keskmine kõrgusindeks	25,8	23,8	25,1	26,8
sh kaasikute keskmine kõrgusindeks	24,1	21,9	24,4	24,7
Puistute pindala (ha)	69 413	14 555	22 186	32 672
Puistute keskmine tagavara (tm/ha)	185	177	192	184
Puistute hinnanguline juurdekasv (tm/ha/a)	4,3	3,1	4,1	4,9

Harjumaa metskonna metsamaa pindala jagunemisest majandamiskategooriate lõikes annab ülevaate joonis 3.

Joonis 3. Metsamaa jagunemine majandamiskategooriate lõikes (%)

Rangelt kaitstavad metsad – metsad, kus majanduslik tegevus on keelatud, sh loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad.

Majanduspiirangutega metsad – metsad, kus majandamine on lubatud, kuid millele on metsaseaduse või looduskaitseadusega kehtestatud võrreldes tavapäraselt majandatavate metsadega täiendavad kasutuspiirangud.

Majandatavad metsad – metsad, mille majandamisel kehtivad metsaseadusega kehtestatud nõuded.

Tabelis 2 on toodud metsamaa jagunemine majandamiskategooriate ja peapuuliikide lõikes. Majandatavaid metsi on Harjumaal alla poole metsamaa pindalast, sh männikuid 45% ja sanglepikuid kõigest 30%. Rangelt kaitstavate metsade pindala moodustab viiendiku.

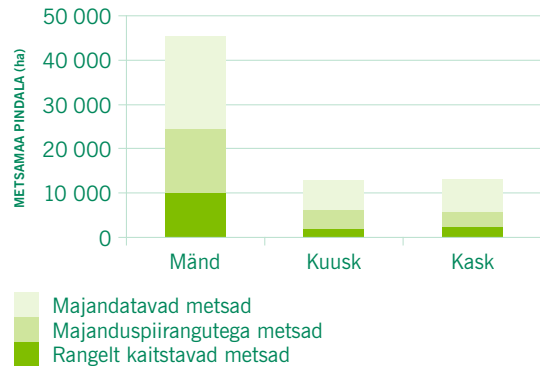
Tabel 2. Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide ja majandamiskategooriate lõikes

Peapuuliik	Metsamaa pindala						
	Rangelt kaitstavad metsad		Majanduspiirangutega metsad		Majandatavad metsad		Kokku
	ha	%	ha	%	ha	%	ha
Mänd	10 225	22,3	14 603	31,8	21 029	45,9	45 857
Kuusk	2 117	16,2	4 219	32,2	6 751	51,6	13 087
Kask	2 389	17,8	3 511	26,2	7 500	56,0	13 400
Haab	111	15,6	212	29,8	388	54,6	711
Sanglepp	214	21,7	474	48,0	299	30,3	987
Hall lepp	51	10,9	133	28,6	282	60,5	466
Teised	62	29,7	94	45,0	53	25,3	209
Kokku	15 169	20,3	23 246	31,1	36 302	48,6	74 717

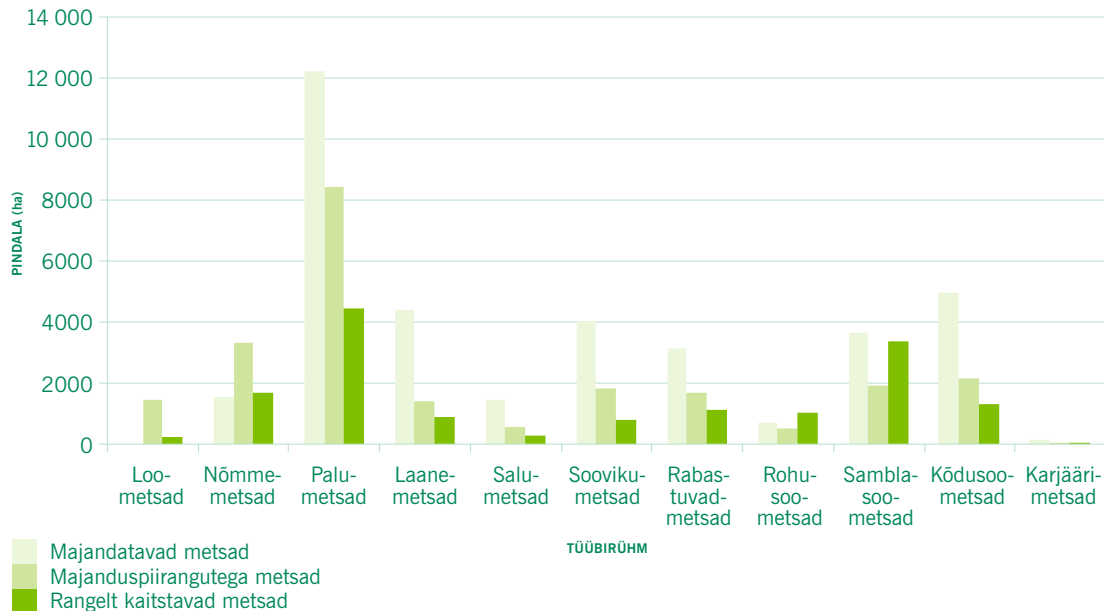
Harjumaa metstkonna peamiste puuliikide jagunemist majandamiskategooriate lõikes iseloomustab joonis 4.

Harjumaa metstkonnas on valdavad palumetsad. Küllalt palju on ka soometsi. Kõige rohkem on kaitstud nõmme- ja soometsad. Joonisel 5 on toodud metsamaa pindala jagunemine metsa kasvukoha tüübirühmade lõikes.

Joonis 4. Männikute, kuusikute ja kaasikute pindala jagunemine (ha)

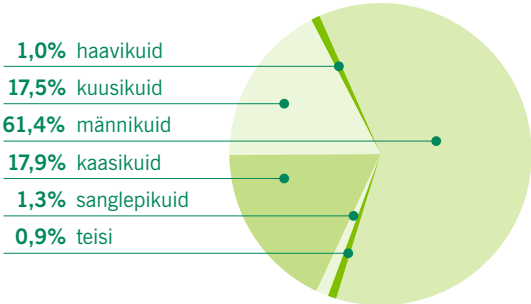
Joonis 5. Metsamaa pindala jagunemine metsakasvukoha tüübirühmade lõikes (ha)

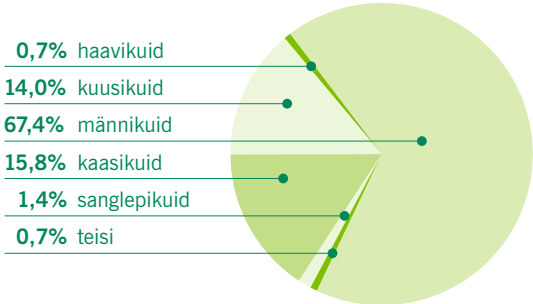
Harjumaa metskonna metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide kaupa majandamiskategooriate lõikes on toodud joonisel 6. Puuliigiline jagunemine on küllalt sarnane kõigis majandamiskategooriates. Valdavad on männikud, mida on ligi kaks kolmandikku.

Joonis 6. Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi (%)

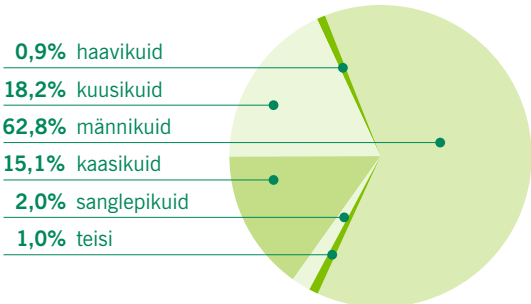
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi

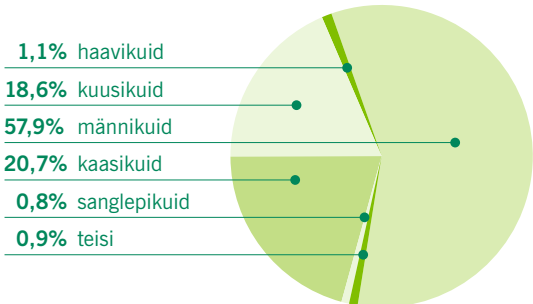
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi rangelt kaitstavates metsades

Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi majanduspiirangutega metsades

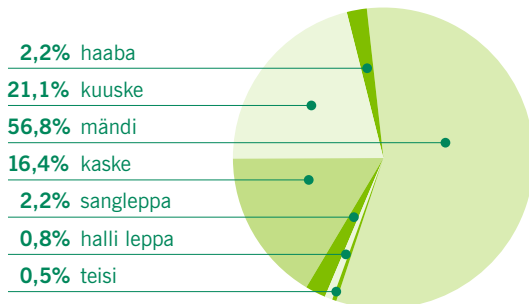
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi majandatavates metsades

Metsade liigilisest koosseisust puistute tagavara järgi annab ülevaate joonis 7.

Joonis 7. Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi (%)

Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi

Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi rangelt kaitstavates metsades

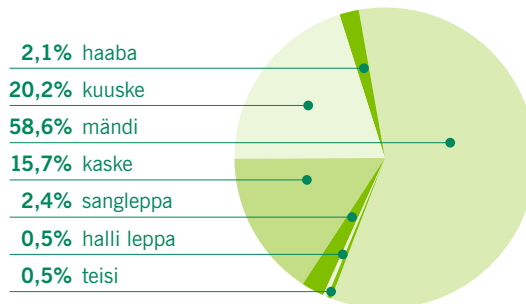

foto: KAUPPO KIKKAS

MÄNNIK HAAPSE RANNALUIDETEL, VIIMSI METSANDIK.

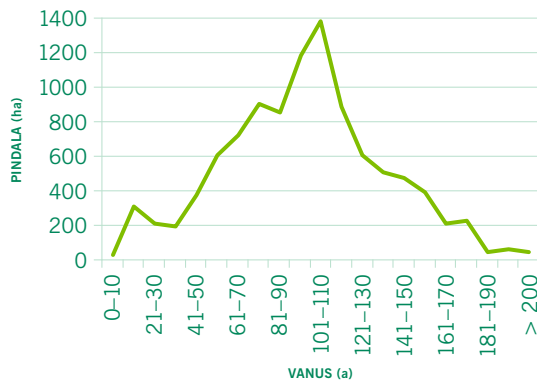
Harjumaa metaskonna metsade vanuseline jaotus on puuliigiti erinev. Männikutest jääb valdav osa vanusevahemikku 60–110 aastat. Kõpsete männikute osakaal on majandatavates metsades 13%. Rangelt kaitstavates metsades on vanade metsade osakaal oluliselt suurem, kõpsete männikute osakaal on siin 29%. Ülevaate männikute vanuselise jaotusest majandamiskategooriate lõikes annab joonis 8.

Joonis 8. Männikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

Männikute pindala vanuseline jagunemine

Männikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Männikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

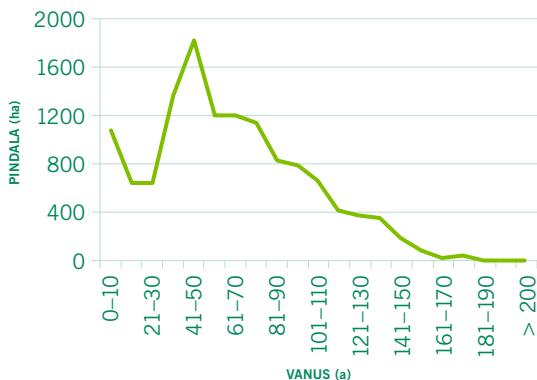
Männikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

Harjumaa metskonna kuusikute vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 9. Majandatavates kuusikutes on kõige rohkem 40–50-aastaseid metsi. Küpseid kuusikuid on 12%. Järgneva 30 aasta jooksul toimub küpsete kuusikute osakaalu pidev suurenemine. Rangelt kaitstavates metsades on vanade kuusikute osakaal väga suur, küpseid kuusikuid on 53% metsamaa pindalast.

Joonis 9. Kuusikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

Harjumaa metstkonna kaasikute vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 10. Majandatavates metsades on kaasikute vanuseline jaotus väga ühtlane. Küpseid kaasikuid on 17%. Rangelt kaitstavates metsades on küpseid kaasikuid 34%.

Joonis 10. Kaasikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

Kaasikute pindala vanuseline jagunemine

Kaasikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Kaasikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

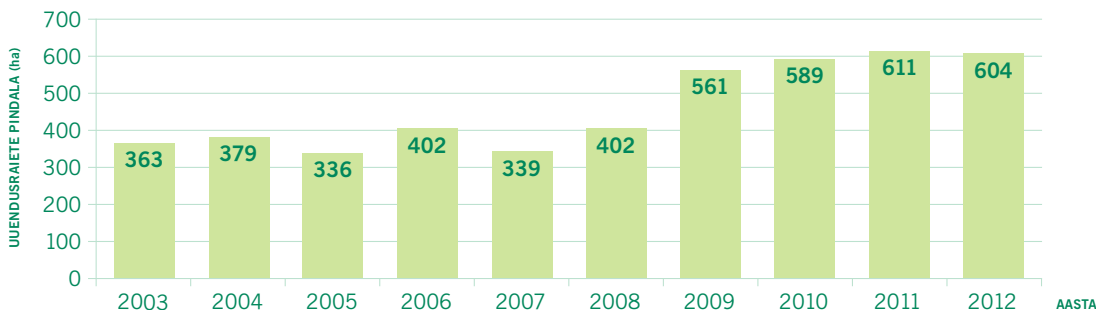
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

1.3. Raied

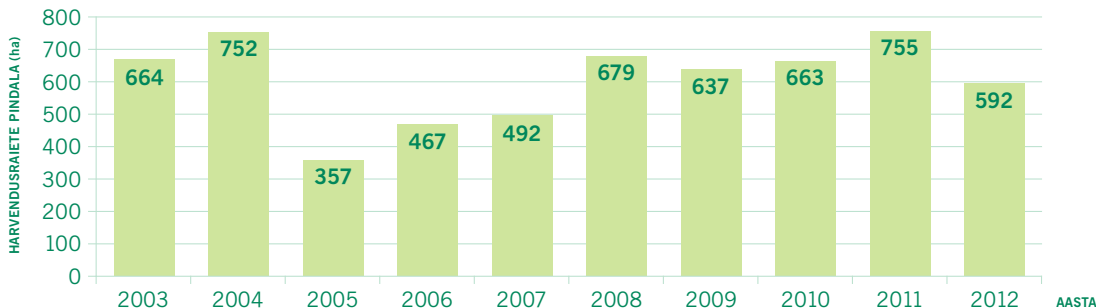
Harjumaa metskonna uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 11. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 336–611 hektarit aastas. Viimasel kolmel aastal on uuendusraie pindala olnud stabiilselt 600 hektari piiril. Uuendusraiate maht oli vaadeldaval perioodil tõusev. Selle põhjuseks oli arvestuslangi optimaalne kasutamine. Samuti lisandus RMK-le viimastel aastatel uusi maid.

Joonis 11. Uuendusraiate pindala (ha)

Harvendusraiate pindalast annab ülevaate joonis 12. Möödunud kümnendil on harvendusraiate pindala olnud aastate lõikes väga erinev. Kuni 2008. aastani majandasid väikesed metskonnad metsa erineva intensiivsusega. 2005. aasta jaanuaritormi järgselt raiuti aastatel 2005–2008 põhiliselt kahjustatud metsa sanitaarse seiskorra järgi sanitaar- ja lageraie korras.

Joonis 12. Harvendusraiate pindala (ha)

Raiete mahtu tervikuna iseloomustab joonis 13. Samaselt uuendus- ja harvendusraiate pindalale on aastate lõikes suurenenud ka raiutud likviidse puidu maht. 2003. aastal oli see ligikaudu 110 000 tm, 2012. aastal 183 000 tm. Peamine mahu suurenemise põhjus oli uuendusraiate arvestuslangi optimaalne kasutamine. 2011. aasta suur sanitaar- ja muude raiete maht (66 210 tm) on seotud ulatuslike karjäärialade raadamistega.

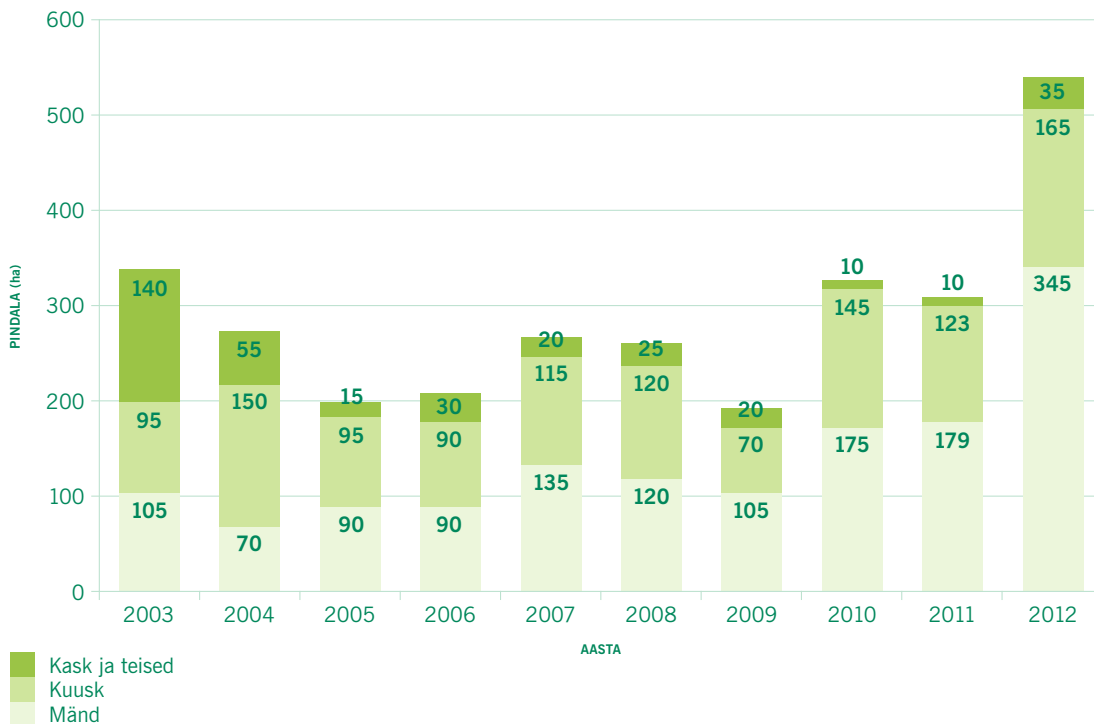
Joonis 13. Raiemaht kokku (tm)

1.4. Metsakasvatus

Harjumaa metskonna maadel RMK metsataimlaid ja seemlaid ei asu. Metsakultuuride rajamise mahust annab ülevaate joonis 14. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 294 hektarit aastas. Uut metsa on kultiveeritud valdavalt lageraiete raiesmikele. Kõige rohkem on kultiveeritud mändi, aastas keskmiselt 141 hektarit. Kuuske on kultiveeritud aastas keskmiselt 117 hektarit. 2012. aastal tõusis metsa kultiveerimismaht oluliselt (545 hektarit), varasemate aastate raiemahu tõusust lähtuvalt.

Joonis 14. Metsakultuuride rajamine (ha)

Möödunud kümnendil Harjumaa metskonnas uuenenuks arvestatud pindalast annab ülevaate joonis 15. Metskonnas on uuenenud alasid metsaks ümber arvestatud keskmiselt 397 hektarit aastas.

Joonis 15. Uuenenuks arvestatud pindala (ha)

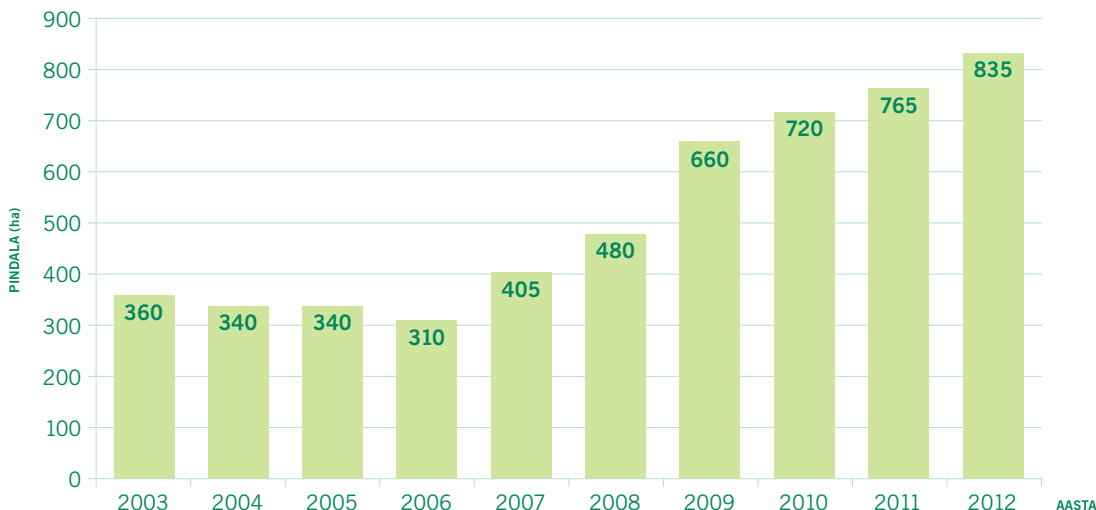

Foto: KAUPPO KIKKAS

SPETSIALIST PEEP SALUM METSAUUEENDUSE KVALITEETI HINDAMAS, PAUNKÜLA METSANDIK.

Noorendike hooldamise (valgustusraie) maht on seotud uuendusraiete mahuga, sellest lähtuva metsauuenduse mahuga ning kõike seda näitab joonis 16. Alates 2009. aastast on valgustusraiete mahtu järjekindlalt suurendatud.

Joonis 16. Noorendike hooldamise pindala (ha)

Harjumaa metuskonna metsi kahjustas 2005. aasta jaanuaritorm keskmisel määral, tormikahjustused oli võimalik likvideerida valdavalt sanitaarraietega.

Harjumaa metsad on tuleohtlikud. Eriti tuleohtlikud on Lääne-Harjumaa kuivad männimetsad. Viimasel 10 aastal on Harjumaa riigimetsas toimunud kokku 108 metsapõlengut kogupindalaga 1226 hektarit. Suurimad põlengud toimusid 2006. ja 2008. aastal: vastavalt Valkla metsapõleng (108 hektarit) ja Vihterpalu suurpõleng (386 hektarit).

Metsade prügireostus linnaümbruse metsades ei ole aastate jooksul vähenenud. Igale aastale on riigimetsast koristatud keskmiselt 40–60 tonni prügi. Erakordne oli 2011. aasta, kui metsadest koristati 131 tonni prügi.

Harjumaa metuskonnas hinnati 2012. aastal uuenevatel aladel olulisi ulukikahjustusi kokku 10 hektarit, millest sõraliste kahjustusi 3 hektarit ja kopra poolt põhjustatud üleujutusi 7 hektarit.

1.5. Looduskaitse

Harjumaa paikneb kolmes maastikurajoonis: Põhja-Eesti rannikumadalik, Põhja-Eesti lavamaa ja Kõrvemaa. Siin leidub palju erilmelisi ning liigirikkaid metsaalasid, mida liigestavad sood ja rabad.

Tabel 3. Kaitstavate loodusobjektide pindala (ha)

Kaitseala tsoneering	Metsamaa (ha)	Mittemetsamaa (ha)
Kaitsealad	27 349	14 492
sh sihtkaitsevöönd	14 618	11 908
sh piiranguvöönd	12 731	2 584
Püsielupaigad	3 219	312
sh sihtkaitsevöönd	842	92
sh piiranguvöönd	2 377	220
Hoiualad	185	2 182
Vääriselupaigad	859	58
Ranna- ja kaldakaitsevöönd	3 783	1 538

foto: KAUPU KIKKAS

MUINSUSKAITSEOBJEKT AUGU SUURKIVI, HAAPSE, VIIMSI METSANDIK.

Harjumaa metskonna looduskaitseks eripäraks võibki pidada rabade ja liustikutekkeliste pinnavormide ning inimtegevusest vähe mõjutatud metsa- ja sookoosluste rohkest. Osaliselt jääb Harjumaale Eesti esimene rahvuspark – Lahemaa. Äramärgimist väärivad veel Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala ja Kõrvemaa maastikukaitseala, mis moodustavad ühtse suure territooriumi just liustikutekkeliste pinnavormide, aga samuti inimtegevusest vähe mõjutatud metsa- ja sookoosluste, eriti järvede, haruldaste ja kaitsealuste liikide ning nende elupaikade kaitseks. Metskonna maadel paiknevate kaitsealuste loodusobjektide tüübid ja arvud on esitatud tabelis 4.

Tabel 4. Kaitsealused objektid

Kaitstava loodus-objekti tüüp	Arv	Loend
Rahvuspark	1	Lahemaa
Looduskaitseala	17	Alema, Anija, Kämbla, Laukesoo, Linnuraba, Maapaju, Mahtra, Muraste, Niinsoni, Ohepalu, Orkjärve, Paraspõllu, Põhja-Kõrvemaa, Ruila, Suurupi, Tammiku, Ülgase
Maastikukaitseala (sh pargid)	26	Aegna, Aela, Kolga lahe, Kõrvemaa, Laulasmaa, Läänemaa Suursoo, Lümandu, Naage, Nõmme-Mustamäe, Nõva, Pakri, Paunküla, Piritä jõeoru, Prangli, Rannamõisa, Tuhala, Türisalu, Ubari, Valgejärve, Vääna maastikukaitseala; Naissaare looduspark; Harku, Kodusoo, Keila-Joa, Muraste mõisa park; Toompark
Hoiuala	17	Keibu-Ristna, Kiruveri, Kiviloo, Kolga lahe, Limu raba, Marimetsa-Õmma, Mustjärve raba, Nõva-Osmussaare, Pakri, Pikkoja alamjooksu, Rahaugu, Rahula-Napanurga, Suursoo-Leidissoo, Valgejõe, Vasalemma jõe, Vääna, Ülgase-Saviranna
Üksikobjekt	33	Aegna rändrahnud, Lemmikneeme (Lemmiku) kiviülv, Augu suurkivi, Eerikukivi, Joomakivi, Järvesaare kuusk, Keila juga, Kunila mäe mäand, Launiidu kivi (Laoniidu kivi), Malusi rändrahn (Suur-Malusi saare rändrahn, Suur-Malusi rändrahn), Mustkivi, Nirgu rändrahn, Purekari rändrahn (Purekari neeme rändrahn), Põlendiku kivi, Rohuneeme rahn, Maisiniidi kivi, Rändrahn „Majakivi“, Saku paekivipaljand, Samuli tammed (3), Sammuli tammed, Saula Siniallikad, Suurkivi, Sääre tamm, Tulekivi e Sihi suurkivi, Tõnsau tammed (4), Tädu kuusk (Kuusk, Tadu kuusk), Ubari tammed, Ülejõe rändrahnud
Püsielupaik	54	metsis (17), merikotkas (15), väike-konnakotkas (8), must-toonekurg (5), kanakull (3), eesti soojumikas (2), kõre ja kivisisalik (1), soohiilakas ja kollane kivirik (1), kápalised (1), kassikakk (1)
Kohalik kaitseala	5	Krillimäe, Leppneeme-Tammneeme, Mäealuse, Rehatse, Rohuneeme
Väariselupaik (VEP)	161	
VEP tunnustega ala	276	

Riigimaal teostatakse praktilisi looduskaitseteid, mis tulenevad kaitsekorralduskavadest, liigikaitse- ja ohjamiskavadest ning osaliselt ka kaitse-eeskirjadest. Harjumaa metskonna maadel asuvatest kaitsealadest ja püsielupaikadest on kehtivad kaitsekorralduskavad: Lahemaa Rahvusparki soode kohta aastateks 2011–2013; Anija looduskaitsealal aastateks 2010–2019; Linnuraba looduskaitsealal aastateks 2011–2021; Muraste looduskaitsealal aastateks 2011–2020; Ohepalu looduskaitsealal aastateks 2004–2013; Aegna maastikukaitsealal aastateks 2012–2021; Kolga lahe maastikukaitsealal aastateks 2011–2020; Laulasmaa maastikukaitsealal aastateks 2007–2016; Pakri maastikukaitsealal aastateks 2007–2016; Pirita jõeoru maastikukaitsealal aastateks 2010–2019; Rannamõisa maastikukaitsealal aastateks 2008–2017; Ubari maastikukaitsealal aastateks 2012–2021 ja Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealal aastateks 2013–2022.

Metskonna maadel teostati 2011. aastal looduskaitseteid 21 objektil. Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealal taastati Jussi nõmme. Lahemaa rahvusparkis asuti freesturbaväljast taastama Viru raba. Pirita jõeoru maastikukaitsealal taastati puisniitu, avati vaateid ja puhastati Pirita jõge. Lisaks hooldati kahte üksikobjekti.

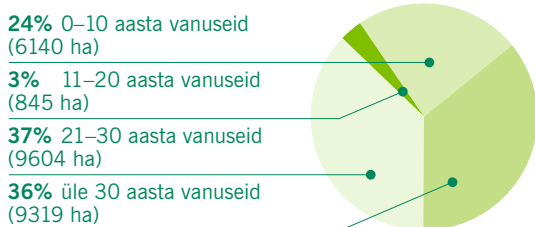
2012. aastal teostati looduskaitseteid 10 objektil. Koosluse hooldamis- ja taastamistööd tehti 8 objektil Kolga lahe maastikukaitsealal, Pirita jõeoru maastikukaitsealal ja Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealal. Lisaks taastati kahepaiksete elupaiku Lahemaa rahvusparkis ja hooldati ühte kaitsealust üksikobjekti.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks on sõlmitud pikaajalised maarendilepingud 187 hektaril. Rentnikud taastavad ja hooldavad poollooduslikke kooslusi toetusmeetmete abil.

1.6. Metsaparendus

Harjumaa metskonna maadel asuvad metsakuivendussüsteemid paiknevad 64 objektil ja nende üldpindala on 25 908 hektarit. Kuivendatud on 35% metsamaa pindalast. Metsakuivendusobjektide vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 17. Vanuseline jaotus on aktuaalne, selles on arvestatud objektide rekonstrueerimise aega.

Joonis 17. Metsakuivendusobjektide vanuseline jaotus

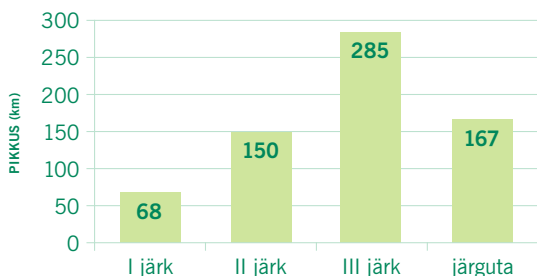
Harjumaa metstkonnas on 73% metsakuivendussüsteemidest vananenud (vanus üle 30 aasta) või vananemas (vanus 21–30 aastat). Aastatel 2002–2012 rekonstrueeriti ja uuendati metsakuivendussüsteeme kokku 5932 hektarit.

Harjumaa metstkonnas kasutatakse metsade majandamiseks teid hinnanguliselt 956 kilomeetri ulatuses. Nendest riigimetsamaadel asuvate metsateede olem on 670 kilomeetrit. Lepingute alusel kasutatavate erateelõikude olem on 2 kilomeetrit. Metsade majandamiseks kasutatava teedevõrgu tihedus on 1,24 km/100 hektari metsamaa kohta.

Harjumaa metstkonna metsateede jagunemist iseloomustab joonis 18. Kõrgema järgu (I–II) metsateid on 218 kilomeetrit (33%). Madalama (III, järguta) järgu metsateede osakaal on metstkonna väikeste ja suhteliselt hajali asuvate metsatükkide ja sellest tuleneva raiemahtude killustatuse tõttu väga kõrge, kokku 452 kilomeetrit.

Joonis 18. Metsateede järgud

Metsateede jaotus järkudesse

Metsateede vastavus seisunditasemele 2012. aasta teede seisundi hindamise andmetel on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Metsateede seisund

Hinnatud teede pikkus	Vastab seisundi nõuetele		Mittevastavuse põhjused				Truubid/sillad
			Profiil	Võsa	Teekraavid	Roopad/augud	
486 km	281 km	58%	65 km	57 km	6 km	74 km	16 tk

Möödunud kümnendil teostati Harjumaa metstkonnas kokku 64 kilomeetrit metsateede ehitus-, rekonstrueerimis- ja uuendustöid.

1.7. Puhkevõimalused

Riigimetsa rekreatiivne kasutus toimub loodusalade külastuskorralduskavadele tuginedes. Külastuskorralduskavaga määratakse loodusala ulatus ja rekreatiivseks metsakasutuseks sobivad alad tsoneeritakse vastavalt teenindus-, huvi- ja varutsoonideks. Külastuskorralduskavade koostamisel tuginetakse loodusaladel teostatud seiretele ja uuringutele ning vastava andmestu analüüsile. Loodusaladel viidi läbi külastusmahu seiret, külastajauuringuid, loodushoiubjektide seiret ja külastuskoormuse uuringuid.

RMK külastuskorraldus: igaüheõigusel põhineva liikumissüsteemi loomine puhke- ja kaitsealadel ning elanikkonna loodusteadlikkuse ja -hoidlikkuse tõstmine teavitamise ja loodusharidustegevuse kaudu.

Loodusala: RMK põhimäärusega nimetatakse loodusaladeks nii RMK puhkealasid kui ka erinevaid kaitsealasid.

Loodushoiubjekt/külastusobjekt: maastiku rekreatiivset kasutust hõlbustav, maastikku kaitsev ja kasutust suunav puhkemajanduslike ehitiste ja metsamööbli kogum, mis on dokumenteeritud ning vastab kehtestatud nõuetele.

Teenindustsoon moodustab loodusala raskuskeskme, siia koondatakse maastikku kõige enam kulutavad tegevused. Tsoonis asuvad puhke- või kaitseala loodushoiubjektid ning põhiline osa looduses liikumise radadest.

Huvitsooni kuuluvad looduskaitse- ja/või kultuuriloolise tähtsusega eksponeeritavad alad, mis omavad ka loodushariduslikku väärtust. Tsoonis suunatakse külastus loodusradadele.

Varutsooni eesmärgiks on moodustada sellised alad, mis kindlustavad ala terviklikkuse, samas on tulevikus võimalik vajaduse korral külastusala varutsooni arvelt laiendada.

Harjumaa metskonna territooriumile jääb 6 RMK loodusala: Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala, Tallinna ümbruse puhkeala, Naissaare looduspark, Põhja-Eesti puhkeala, osaliselt Lahemaa rahvuspark ja osaliselt Nõva puhkeala. Loodusalade majandamine on toimunud vastavalt RMK rannikualade puhkeala kasutuskorralduskavale aastateks 2006–2010, Tallinna ümbruse puhkeala kasutuskorralduskavale aastateks 2006–2010, Nõva puhkeala kasutuskorralduskavale aastateks 2006–2010 ja Naissaare looduspargi kaitse-eeskirjale. Harjumaa metskonna territooriumil asuvate loodusalade teenindustsoonide kogupindala on 84 hektarit, huvitsoonide kogupindala 898 hektarit ja varutsoonide kogupindala 252 hektarit. Harjumaa metskonna territooriumile jäävad ka Aegviidu looduskeskus-teabepunkt ja Viimsi looduskeskus.

Harjumaa puhkealadest ja objektidest annab ülevaate tabel 6. Harjumaa metskonna territooriumile jääb 60 objekti ning neist on külastatavamad: Meremõisa, Vääna-Jõesuu, Tsitre ja Purekkari telkimisalad; Tänavjärve ja Keibu lõkkekohad; Kaberneeme puhkeobjektid ja Keila-Joa park. Populaarsed on ka Paukjärve telkimisala, Paukjärve loodusrada, Jussi loodusrada, Viru raba loodusrada ja Aegviidu looduskeskus.

Tabel 6. Puhkealad ja objektid

Puhkeala nimi	Objekti nimi	Vald
Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala	Liiapeksi-Aegviidu matkarada	Aegviidu / Anija / Kuusalu
Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala	Aegviidu looduseskus, Nikerjärve telkimisala, Sõõriksoo loodusrada	Aegviidu
Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala	Kakerdaja loodusrada, Noku lõkkekoht, Kalajärve lõkkekoht, Uuejärve loodusrada, Venemäe telkimisala, Kulli lõkkekoht, Oru lõkkekoht, Kaksiksilla parkla, Koersilla parkla, Mustjõe maastikusõiduala	Anija
Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala	Paukjärve loodusrada, Paukjärve telkimisala, Jussi loodusrada, Jussi telkimisala, Järvi Pikkjärve telkimisala, Järvi Pärnjärve telkimisala, Aru maastikusõiduala	Kuusalu
Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala	Paunküla mägede matkarajad, Paunküla lõkkekoht, Rõõsa mäe lõkkekoht, Hiieveski parkla	Kõue
Tallinna ümbruse puhkeala	Harku metsa loodusrada, Tabasalu looduspark, Vääna-Jõesuu telkimisala, Türisalu MKA parklad	Harku
Tallinna ümbruse puhkeala	Keila-Joa park, Keila-Joa rand, Meremõisa telkimisala	Keila
Tallinna ümbruse puhkeala	Pakri poolsaare matkarada	Keila/Paldiski
Tallinna ümbruse puhkeala	Siniallikad	Kose
Tallinna ümbruse puhkeala	Valgejärve loodusrada	Nissi
Tallinna ümbruse puhkeala	Padise ATV-rada	Padise
Tallinna ümbruse puhkeala	Leetse telkimisala	Paldiski
Tallinna ümbruse puhkeala	Metsanurme-Üksnurme ajaloo- ja loodusõpperada	Saku
Tallinna ümbruse puhkeala	Viimsi looduseskus, Tädu loodusõpperada	Viimsi
Naissaare MKA	Naissaare matkarajad, Naissaare telkimisala	Viimsi
Põhja-Eesti puhkeala	Kaberneeme lõkkekohad, Kaberneeme parkla	Jõelähtme
Põhja-Eesti puhkeala	Pedassaare lõkkekoht, Pedassaare loodusrada, Pedassaare metsamaja	Kuusalu
Lahemaa rahvuspark	Tsitre telkimisala, Tsitre puuderada, Juminda telkimisala, Purekkari telkimisala, Kalmeoja lõkkekoht, Nõmmeveski lõkkekoht, Viru raba loodusrada, Majakivi-Pikanõmme loodusrada, Mohni loodusrada, Nõmmeveski-Liiapeksi matkarada, Võsu-Nõmmeveski matkarada	Kuusalu
Nõva puhkeala	Tänavjärve lõkkekohad, Keibu lõkkekoht I ja II	Padise

2012. aastal loendati Tallinna ümbruse puhkealale 180 500 külastust; Aegviidu-Kõrvemaa puhkealale 50 200 külastust; Naissaare loodusparki 2637 külastust.

1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur

Riikliku kaitse all olevad kultuurimälestised liigitatakse järgmiselt: ajaloomälestised, kunstimälestised, arheoloogiamälestised, ehitismälestised, muinsuskaitsealad, tehnikamälestised, tööstusmälestised ja UNESCO maailmapärandi objektid. Kultuurimälestiste riiklikku registrisse kantud mälestistest annab ülevaate tabel 7.

Tabel 7. Kultuurimälestised

Mälestise tüüp	Mälestise nimetus
Ajaloomälestised	Aegna kalmistu, Keila-Joa mõisa kalmistu, Juminda kalmistu, Vabadussõja mälestussammas Vetla külas, Naissaare kalmistu, Vabadussõjas hukkunute ühishaud Vetla külas, terroriohvrite hukkamiskoht ja ühishaud Kaberneeme külas
Arhitektuuri-mälestised	Muraste mõisa park, Peeter Suure Merekindluse Aegna laskemoonalaboratoorium, Tallinna rannakaitse keskkomandopunkt Aegna saarel, Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 15 helgiheitja positsioon Aegna saare Kurikneemel, Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 15 vare Aegna saarel, Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 15 helgiheitja varjend Aegna saarel, Aegna uus õhutõrjepatarei, Aegna õhutõrjepatarei positsioon, Merekindluse Aegna dessanditõrjepatarei nr 14 (EV) põhjapositsioon, Merekindluse Aegna dessandi- ja õhutõrjepatarei nr 10 (EV), Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 14 Aegna saarel, Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 14 Aegna saarel, Rannapatarei nr 5 (EV nr 4) Naissaare Lõunakülas, Rannapatarei nr 6, „Lääne” Naissaare edelarannas, Rannapatarei „numbrita” Naissaare põhjatipus, Eesti Vabariigi rannapatarei nr 5 Naissaare Põhjakülas, Keila-Joa mõisa matusekabel, Pakri vana tuletorn, Keila-Joa mõisa park, Keila-Joa mõisa rippsild, Meremõisa mõisa varemed, Peeter Suure Merekindluse Aegna ajutise patarei positsioon, Rannakaitsepatarei alused Aegna saarel, Merekindluse Aegna saare rannakaitsepatarei nr 2 (EV), Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 14 helgiheitja positsioon Aegna saare Talneeme tipus, Aegna kindlusraudtee tammid, Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 4 helgiheitja jõujaama varjend, Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 4 helgiheitja varjend ja positsioon, Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 4, Peeter Suure Merekindluse rannakaitsepatarei nr 4
Arheoloogia-mälestised	Kultusekivi Aegna saare idaosas, lohukivi Tammiku külas, kalmistu „Surnumägi” Ohtu külas, linnus „Ohtu linnamägi”, kivikalme Luige külas, pelgupaik „Linnamägi” Metsanurga külas, Tallinna vanalinn, ohvriallikad „Saula Siniallikad”, ühepuupaat Kiruverre külas, muistsed põllud „Kolu mäe” Aruvalla külas, kalmistu Uuri külas, kivikalme Kolga alevikus, muistsed põllud Tammiku külas, asula- ja sadamakoht Tsitre külas, kultusekivi Habaja külas, kalmistu „Liitsarimägi” Lükati külas, linnus „Vana-Linnamägi” Padise külas, ohvrikivi „Arstikivi” Härma külas, asulakoht Lepaste külas, kivikalme „Koljuvare” Juminda külas, kultusekivi Juminda külas, kalmistu „Rebastalu mägi” Kiviloo külas

Lisaks riikliku kaitse all olevatele objektidele võib metskonna maadelt leida hulganisti lähemast ja kaugemast minevikust pärinevaid inimtegevuse jälgi, mille säilimine sõltub omanikuhoiust. Igal pärandkultuuriobjektil on rääkida oma lugu, mis väärib talletamist.

Aastatel 2010–2012 kaardistati metskonna maadel üle 550 huvitava ja piirkonnale iseloomuliku pärandkultuuriobjekti, millest annab ülevaate tabel 8. Harjumaal inventeeritud pärandkultuuriobjektid on välja antud ka eraldi raamatuna „Harjumaal pärandkultuurist“.

Tabel 8. Inventeeritud pärandkultuuriobjektide jaotumine

Objekti tüüp	Objektide arv
Vanad kohanimed	66
Raudteerajatised	64
Turbavõtukohad	51
Põlised metsateed	45
Talveteed	38
Okupatsiooniaja objektid	27
Ajaloolised piirimärgid	18
Metsavahikohad	18
Põlised talukohad	17
Kruusa-, liiva-, savi- ja fosforiidikarjäärid	12
Muud (53 tüüpi)	196
Kokku	552

Kultuurimälestiste kui pärandkultuuriobjektidega arvestatakse metsamajanduslike tööde kavandamisel ja teostamisel.

foto: KAUPPO KIRKKAS

MÄLSTUSMÄRKID II MAAILMASÕJAS REŽIIMIDE POOLT HUKATUTELE, KALEVI-LIIVA, VIIMSI METSANDIK.

1.9. Jahindus

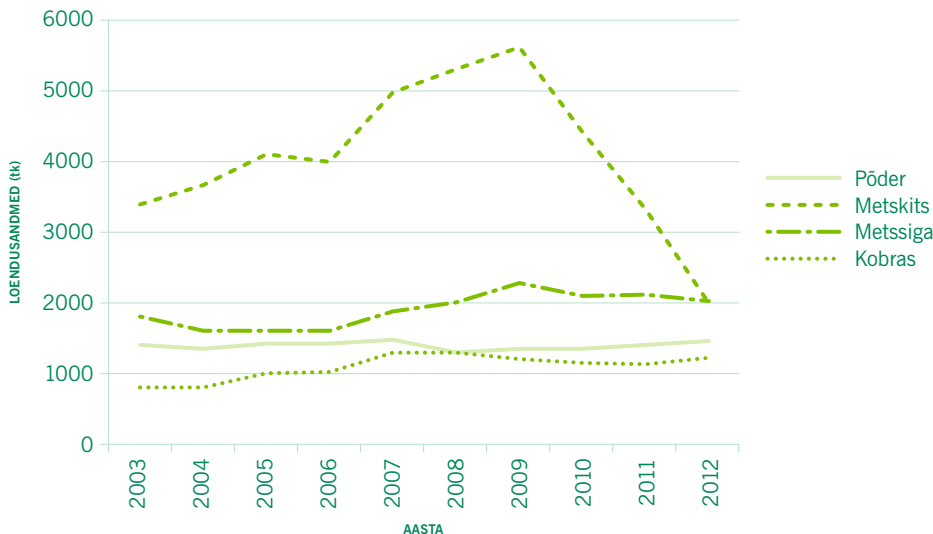
Riigimets on antud jahinduslikku kasutusse vastavalt jahipiirkonna kasutusõiguse loale. Jahipiirkondadega on sõlmitud riigimaa jahimaana kasutamise võimaluste ja jahipidamise tingimuste lepingud.

Harjumaa metskonna territooriumil asub 26 jahipiirkonda, millest 2 on RMK kasutuses. Kokku on metskonna territooriumil jahipidamiseks kasutusse antud 82 690 hektarit riigimaad.

Jahipiirkonna kasutaja on kohustatud hoidma oma jahipiirkonnas jahiulukite arvukust lubatud piirides. Jahiulukite maksimaalne lubatud arvukus on jahiulukite arv, mille ületamine võib põhjustada olulisi jahiulukikahjustusi, minimaalne lubatud arvukus on selline jahiulukite arv, millest väiksem seab jahiulukiliigi asurkonna säilimise ohtu.

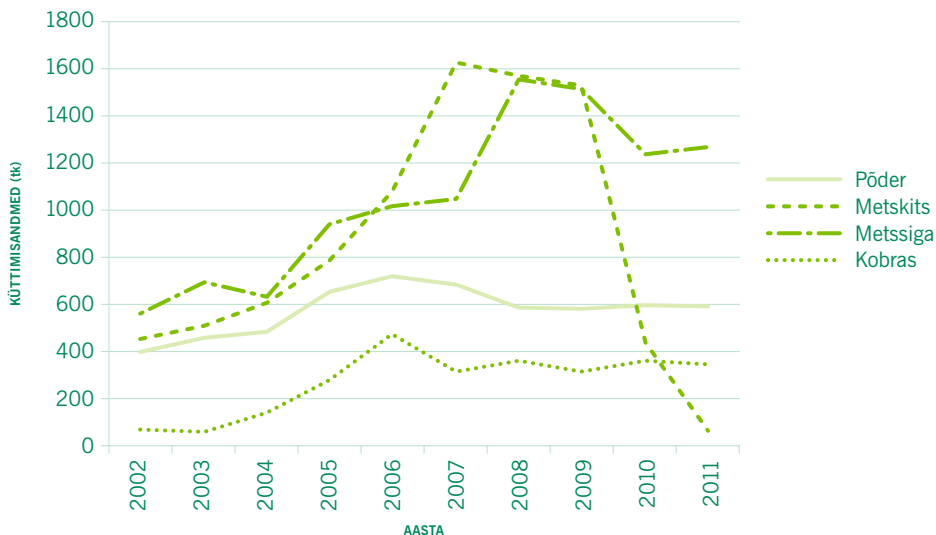
Harjumaa sõraliste ning kopra loendusandmetest annab ülevaate joonis 19. Sõraliste ning kopra loendusandmetest näeme, et aastatel 2003–2012 on ulukite arvukuses toimunud olulisi muutusi. Pärast 2009/2010 ja 2010/2011 raskeid talvesid on metskitse arvukus vähenenud peaaegu kolmekordselt. Põdra ja kopra arvukus on püsinud stabiilne, kuid metsakasvatuse seisukohalt on see teatud piirkondades (Kuusalu, Aegviidu, Vihterpalu) liialt suur.

Joonis 19. Harjumaa sõraliste ning kopra loendusandmed

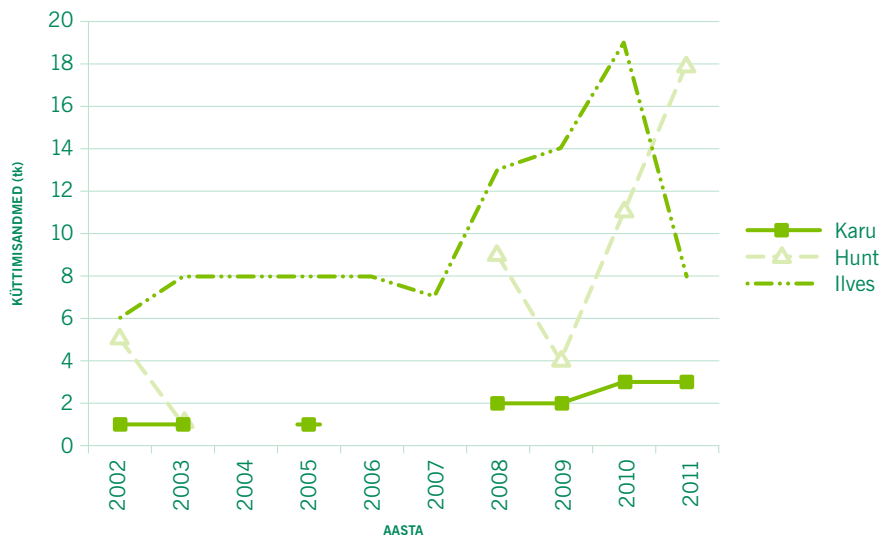
Harjumaa sõraliste ning kopra küttemisandmetest annab ülevaate joonis 20. Vaadeldaval perioodil on metskitse kütmine kahanenud peaaegu nullini. Samuti on veidi kahanenud metssea kütmine. Selline trend on tingitud kindlasti rasketest talvedest, kuid ka suurkiskjate kasvavast arvukusest. Põdra ja kopra kütmine on seevastu viimastel aastatel püsinud enam-vähem ühtlasel tasemel.

Joonis 20. Harjumaa sõraliste ning kopra kütmine

Harjumaa suurkiskjate osas vaadeldakse ainult küttemisandmeid, kuna nende ulukiliikide loendamine on oluliselt komplitseeritud. Suurkiskjate küttemisliimiidid määratakse Keskkonnaameti hinnangute alusel. Hundi ja ilvese mõnevõrra väiksem kütmine vahepealsel perioodil on kindlasti tingitud halvematest lumeoludest, kuid samuti väiksemast arvukusest. Oluline on ka märkida, et Harjumaal on suurkiskjate küttemisel olulised piirangud ning osas jahipiirkondades on nende kütmine keelatud.

Joonis 21. Harjumaa suurkiskjate küttemisandmed

METSA MAJANDAMIST MÕJUTAVAD PLANEERINGUD JA TARISTU

foto: KALUPO KIKKAS

2012. A TEE-EHITUSE OBJEKT – POLDRI TEE, TUHALA, SAKU METSANDIK.

2. METSA MAJANDAMIST MÕJUTAVAD PLANEERINGUD JA TARISTU

Harjumaa metskonna hallatavad maad jagunevad kaheksateistkümne valla ja kolme linna vahel. Kohaliku omavalitsuse peamiseks pikaajalise kavandamise vahendiks on üldplaneering ja teema-planeeringud. Planeeringute eesmärk on tagada võimalikult paljude ühiskonnaliikmete vajadusi ja huvisid arvestavad tingimused säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu kujundamiseks, ruumiliseks planeerimiseks, maakasutuseks ning ehitamiseks.

Selleks, et riigimetsade majandaja ja kohalike omavalitsuste pikaajalised arenguplaanid kulgeks kooskõlas, on tabelis 9 toodud loetelu omavalitsuste poolt kehtestatud või eelnõu staatuses olevatest üldplaneeringutest.

Tabel 9. Kohalike omavalitsuste üldplaneeringud

Planeeringu nimetus	Staatus	
	Kehtiv	Eelnõu
Aegviidu valla üldplaneering	16.09.2002	
Anija valla üldplaneering	26.06.2008	
Harku valla üldplaneering	26.03.1996	23.08.2001
Jõelähtme valla üldplaneering	29.04.2003	
Keila valla üldplaneering	13.10.2005	
Kernu valla üldplaneering	13.10.2005	
Kiili valla üldplaneering		13.11.2001
Kose valla üldplaneering	17.11.2011	
Kuusalu valla üldplaneering	19.12.2001	17.06.2009
Loksa valla üldplaneering	27.01.2000	
Kõue valla üldplaneering	26.04.2001	25.01.2007
Loksa linna üldplaneering	14.05.2009	
Nissi valla üldplaneering	14.02.2002	12.04.2007
Padise valla üldplaneering	25.04.2002	
Paldiski linna üldplaneering	14.06.2005	
Pakri saarte üldplaneering		8.02.2007
Paldiski linna haldusterritooriumi mandriosa üldplaneering		20.12.2007

JÄTKUB LK 33 >

Planeeringu nimetus	Staatus	
	Kehtiv	Eelnõu
Raasiku valla üldplaneering	13.09.2005	
Rae valla üldplaneering	16.06.1993	14.05.2002
Saku valla üldplaneering	1.07.2009	
Saku aleviku ja lähiala üldplaneering	16.08.2012	
Saue valla üldplaneering	1.01.2013	
Vasalemma valla üldplaneering	28.06.2011	
Naissaare üldplaneering	10.06.1997	
Viimsi valla mandriosa üldplaneering	11.01.2000	
Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering „Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik”	13.10.2009	
Üldplaneeringu teemaplaneering „Viimsi valla teedevõrk; sõidu- ja kergliiklusteed”		27.06.2006
Tallinna linna üldplaneering	18.01.2001	
Tallinna linna teemaplaneering „Pirita jõeoru maastikukaitseala puhkevõimaluste planeerimine”		28.10.2004
Tallinna linna teemaplaneering „Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala puhke-võimaluste planeerimine”		1.11.2007
Tallinna linna teemaplaneering „Tallinna rohealad”		24.03.2005
Pirita linnaosa üldplaneering	17.09.2009	
Nõmme linnaosa üldplaneering		22.02.2001
Harju maakonnaplaneering	19.04.1999	
Harju maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asutust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused”	11.02.2003	
Harju maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Harjumaa kergliiklusteed”	24.04.2012	

Üldplaneeringute menetlemise käigus metsade majandamisele olulisi piiranguid ei kehtestatud. Menetluste käigus on mõningatel juhtudel juhitud tähelepanu metsaseadusele mittevastavate piirangute (lageraiete keelamine, valikraiate kohustuse panemine) kehtestamise soovidele. Kehtivad üldplaneeringud vastavad metsaseaduse nõuetele.

Harjumaa metskonna maadel kulgeb arvukalt elektriliine, millest annab ülevaate tabel 10. Elektriliinide kaitsetsoonides tuleb metsa majandamisel arvestada mitmete piirangutega. Elektripaigaldise kaitsevöönd on elektripaigaldist ümbritsev maa-ala, kus kehtivad ohutuse tagamiseks kasutuspiirangud. Elektripaigaldise omaniku loata on kaitsevööndis puude langetamine ja metsamasinatega sõitmine keelatud.

Tabel 10. Elektriliinid

Elektriliin/pinge (kV)	Elektriliinide pikkus (km)	Elektriliini kaitsevööndisse jääva metsamaa pindala (ha)
Madalpinge liinid (6–20)	133	640
Keskpinge liinid (35)	69	305
Kõrgepinge liinid (220–330)	18	101

Riigimaanteedest ja raudteedest annab ülevaate tabel 11. Raudteekaitsevöönd on raudtee siht-otstarbelise toimimise ja häireteta raudteeliikluse tagamiseks ning raudteelt lähtuvate kahjulike mõjude vähendamiseks ettenähtud maa-ala. Tee kaitseks, teehoiu korraldamiseks ja liiklus-ohutuse tagamiseks rajatakse tee äärde kaitsevöönd. Tee- ning raudteekaitsevööndites on metsaraie ilma infrastruktuuri omaniku loata keelatud.

Tabel 11. Riigimaanteed ning raudteed

Rajatis	Rajatise kaitsevööndisse jääva riigimetsamaa pindala (ha)
Riigimaantee	1605
Raudtee	153

METSA MAJANDAMINE AASTANI 2022

3.1. Maakasutus	36
3.2. Metsakasvatus	37
3.3. Looduskaitse	42
3.4. Metsaparandus	44
3.5. Puhkevõimalused	46
3.6. Jahindus	47
3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused	48
3.8. Aastane puidukasutuse maht	57
3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele	58
3.10. Metsamajanduslik tööhõive	59

foto: KALUPO KIKKAS

SPETSIALIST MAIE LUHA JA METSNIK ILMAR SIRKAS MÄNNI DIAMEETRIT MÕÖTMAS, SÄLMISTU, VIIMSI METSANDIK.

3. METSA MAJANDAMINE AASTANI 2022

3.1. Maakasutus

Maareformi lõpetamiseks vormistab RMK reformimata maad riigi omandisse. Ettepanek riigi omandisse vormistamiseks on reformimata maaüksustele tehtud järgmistel juhtudel: maatükk on riigimetsamassiivi sees või piirneb sellega vahetult; maatükk on küll lahustükk, kuid on siiski metsa majandamiseks sobiva suurusega; maatükil on looduskaitsepiirangud. Lähiaastatel prognoositakse Harjumaa metskonna pindala suurenemist ligikaudu 18 000 hektari võrra.

Põllu- ja rohumaa inventuuri tulemustest lähtuvalt pakutakse lähiaastatel põllumajanduslikuks kasutuseks rendile 40 hektarit rohumaad. Pakutavate rendilepingute pikkuseks on 7 aastat.

Samuti kavatakse metsastada kasutuses väljas olevaid rohumaid, kus metsa kasvatamine on otstarbekas. Harjumaa metskonnas on lähiaastatel plaanis metsastada 126 hektarit rohumaid.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks renditakse maad keskkonnaameti poolt esitatavates aastamahtudes. Rendilepingute pikkuseks on 7 aastat.

Riigimetsa kasutamine riigikaitse eesmärgideks õppusteks väljaspool kaitsevööndi harjutusväljasid, toimub metskonna ja kaitsevööndi vaheliste aastaste lepingute alusel.

Terviseradade, õpperadade, loodusradade jms rajamiseks riigimetsa ootab RMK põhjendatud taotlusi, milles viidatakse tegevuse kestlikkusele. Riigivara seadusest ja metsaseadusest tulenevalt saab rendile anda põhitegevuseks (metsakasvatuseks) hetkel mittevajalikku maad ja tasu eest (rent ja maamaks).

Riigimaale esitatavaid tehnoarajatiste (mastid, liinid, trassid) püstitamise taotlusi menetletakse kooskõlas RMK metsakasvatustehnoloogiatega. Tehnovõrgud, mis rajatakse avalikest huvidest lähtuvalt, talutakse riigimaal tasuta.

Riigimaal toimuvaid ühekordseid üritusi kooskõlastatakse lepingutega, milles fikseeritakse poolte õigused, kohustused ja tähtajad. Juhul, kui üritus korraldatakse äri eesmärgidel ja sellega piiratakse igaühed õigust riigimetsas, küsitakse ürituse läbiviimise eest tasu.

Maastikusõidukitele on loodud sobivad alad Anija Kuusalu ja Padise vallas: vastavalt Mustjõe maastikusõiduala, Aru maastikusõiduala ja Padise maastikusõidurada.

3.2. Metsakasvatus

Uuendamist vajavate ja uuenevate alade üle peetakse arvestust metsauuendusfondis.

Harjumaa metskonna metsauuendusfondis oli seisuga 01.12.2012 uuendusalasid 2835 hektarit, mis on esitatud tabelis 12. Neist 1524 hektarit on uuenevaid raiesmikke ja 1037 hektarit uuendamisele kavandatud raiesmikke, kus hetkel on tööd veel teostamata.

Tabel 12. Metsauuendusfondi jagunemine (ha)

Metsauuendusfondi jagunemine	Peapuuliik					Kokku
	Mänd	Kask	Kuusk	Sanglepp	Haab	
Uuenevad raiesmikud	842	162	504	7	9	1 524
Uuenevad turberaiealad	90					90
Uuendamisele kavandatud raiesmikud	500	257	260	10	10	1 037
Uuendamisele kavandatud turberaiealad	78	6	4			88
Uuendamisele kavandatud rohumaad		95	1			96
Kokku	1 510	520	769	17	19	2 835

foto: KAUPU KIKKAS

METSNIK ANDRES ÜPRUS METSAUUEMISE TULEMUSLIKKUST HINDAMAS, VIKIPALU, AEGVIIDU METSANDIK.

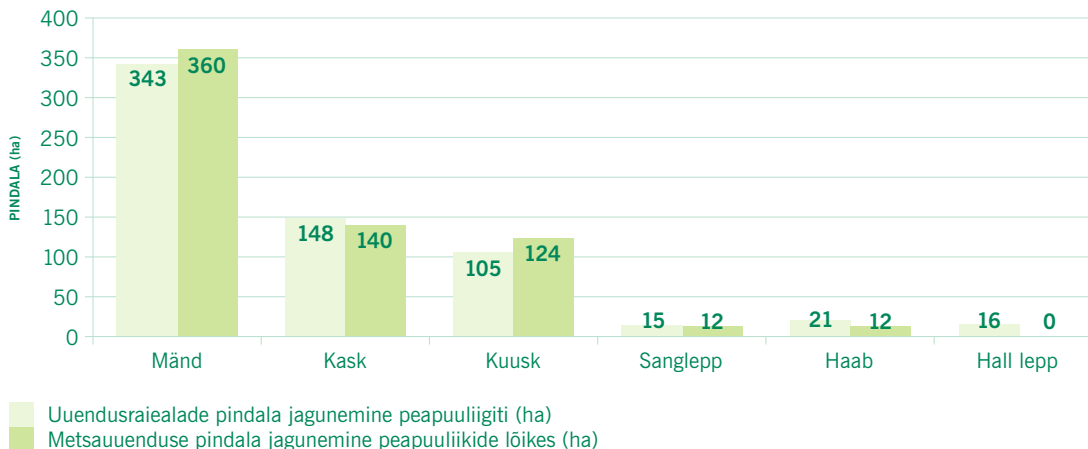
Harjumaa metskonna uuendusraie keskmine maht on 648 hektarit aastas. Lähtuvalt kasvutingimustest kavandatakse raiesmikele uuendatav peapuuliik, jälgides raiealade kasvukohatüüpidesse jagunemist peapuuliigiti. Tabelis 13 on välja toodud aastas keskmiselt raiutavate alade peapuuliigiline jaotus ja kasvukohtades tehtavad peapuuliigilised valikud metsa uuendamisel.

Tabel 13. Uuendusraiealade jagunemine ja peapuuliigi valik metsauuendamiseks kasvukohatüüpide lõikes (%)

Kasvukohatüüp	Uuendusraiealade jagunemine peapuuliikide ja kasvukohatüüpide lõikes						Metsauuendusala jagunemine peapuuliikide ja kasvukohatüüpide lõikes				
	mänd	kask	kuusk	sanglepp	haab	halllepp	mänd	kask	kuusk	sanglepp	haab
pohla	96	1	3				100				
mustika	63	7	27		3		90		10		
sinilille	26	26	33		8	7	20	10	70		
jänesekapsa-mustika	36	27	31		6		40	20	40		
kõdusoo	40	33	18	6	2	1	40	30	30		
angervaksa		46	28	4	10	12		60	20	10	10
karusambla-mustika	71	8	19		2		90		10		
sinika	99		1				100				
siirdesoo	85	11	4				80	20			
naadi		50	13	1	13	23		50	30		20
jänesekapsa	31	37	25		5	2	30	20	50		
jänesekapsa-pohla	72	15	12			1	90		10		
tarna-angervaksa	21	46	16	8	6	3	10	70		10	10
tarna	24	62	6	5	3		10	90			
madalsoo	22	66	12					100			
kanarbiku	100						100				
mustika-kõdusoo	52	30	18				40	30	30		
jänesekapsa-kõdusoo	22	30	43	5			40	30	30		
sambliku	100						100				
kastikuloo	62	18	18		1	1	80		20		
sõnajala		59	15	15	4	7		70		20	10
lodu	1	43		54		2		50		50	
karusambla	73		27				90	10			
raba	100						100				
osja	8	26	66					100			
lubikaloo		100					100				
liivane puistang			100				90	10			
KOKKU aasta keskmine	51	23	18	2	3	3	55	22	19	2	2

Perspektiivse võrdluse raiutavate peapuuliikide ja uuendatavate peapuuliikide osas annab joonis 22. Raiesmike uuendamise tulemusel võrreldes raiutavaga suurendatakse männikute kuusikute osakaalu. Kaasikuid eelistatakse selleks sobivates kasvukohtades ja haaba säilitatakse kohtades, kus seda on võimalik ulukikahjustusi vältides teha.

Joonis 22. Raiutavate peapuuliikide ja uuendatavate peapuuliikide võrdlus (ha)

Lähtuvalt kasvukohatüüpidest, metsauuenduseks peapuuliigi ja uuendamisviisi valikust, on prognoositavad järgmised keskmised aastamahud: metsaistutus 360 hektarit, metsakülv 115 hektarit ning looduslikule uuenemisele jätmine 173 hektarit. Metsauuenduse peapuuliigi taimede kasvutingimuste parandamiseks tehtava metsauuenduse keskmiseks hooldamise mahuks on hinnanguliselt 1400 hektarit aastas. Esimesel või teisel aastal hukkunud taimede asemele istutatakse järgmisel aastal täiendavalt peapuuliigi taimi, et tagada piisav algtihedus noorendikuetappi jõudmisel. Täiendamisvajadus on keskmiselt 205 hektaril aastas.

Metsakultuuride rajamisel rakendatakse metsa majandamise eeskirjas kehtestatud minimaalsest nõudest kõrgemat algtihedust, et tagada kvaliteetsete ja kahjustustele vastupidavamate noorendike kasvatamine. Männi istutamise algtiheduseks on 3500 tk/ha ning kuuse ja kase algtiheduseks 2000 tk/ha. Harjumaa metskonnas prognoositav keskmine taimede vajadus aastas on järgmine: 950 000 männitaimet, 265 000 kuusetaimet ning 28 000 kasetaimet.

Harjumaa metskonna raiesmikud on seni uuenenud keskmiselt 5,4 aastaga: männiga 5,5 aastaga; kuusega 5,3 aastaga; kase ja sanglepaga 5,3 aastaga ning haavaga 4,1 aastaga. Metsauuendusalaadest 7% (210 ha) on raskete kasvutingimuste tõttu üle 7 aasta uuenemata. Metsauuendusvõtete täiendavat rakendamist on kavandatud nendest aladest 10 hektarile.

Uuendusala metsaks ümberarvestamisel taotletakse kvaliteetseid ja kahjustustele vastupidavaid noorendikke. Noorendikud grupeeritakse kvaliteedi alusel järgmiselt:

- Hästi uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv hektaril on männinoorendikel vähemalt 1750 tk/ha, kuusennoorendikel vähemalt 1300 tk/ha, kasenoorendikel vähemalt 1950 tk/ha.
- Rahuldavalt uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv vastab metsa majandamise eeskirja minimaalse puuliigiga metsaks arvestamise nõudele. Mändi on vähemalt 1500 tk/ha, kuuske 1000 tk/ha, kaske 1500 tk/ha.
- Minimaalselt uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv ei vasta metsa majandamise eeskirja minimaalse puuliigina metsaks arvestamise nõudele ning ümberarvestamine toimub mitme puuliigi valemi alusel.

Harjumaa metskonna keskmine noorendike hooldamise vajadus on 1000 hektarit aastas. Maade lisandumisega võib noorendike hoolduse maht mõnevõrra suureneda. Maht on kalkuleeritud lähtuvalt noorendiku arenguklassis olevate puistute mahust ja kasvukoha-tüüpidesse jagunemisest. Kasvukohatüübi kasvutingimustest ja noorendiku peapuuliigist lähtuvalt on määratud hooldamiste korduste arv noorendiku arenguklassi vältel.

Järgides RMK valgustusraiate kvaliteedinõudeid:

- Tagatakse kasvukohale parima koosseisuga ning tüveomadustega puistute kasvatamine.
- Tagatakse noorendike kiire kasvatamine latimetsaks, tootlikumad ning kahjustustele vastupidavamad tulevikupuistud.
- Tagatakse puistu optimaalne tihedus harvendusraieks ja puude omavaheline ühtlane vahekaugus, mis võimaldab harvendusraiel kasutada masinraie tehnoloogiat.

Viimase noorendike hoolduse järgselt peetakse sobivaks järgmise tihedusega noorendikke: männikud 3000 tk/ha; kuusikud 2000 tk/ha; kaasikud 2000 tk/ha; haavikud 1500 tk/ha; sanglepikud 2500 tk/ha.

Keskealiste puistute kasvutingimuste parandamiseks teostatakse harvendusraiet.

Harvendusraiet on vaja teha viljakates ja keskmise viljakusega üldjuhul 30–80-aastastes männikutes, 30–60-aastastes kuusikutes, 25–45-aastastes haavikutes ja 25–55-aastastes teiste lehtpuude puistutes, mille täius on 80 või suurem. Harvendusraieid kavandatakse kolme-aastaste perioodide kaupa, lisades igal aastal juurde ühe aasta mahu. Kiirelt kavandatakse raiet kõrge täiusega ($T \geq 100$) puistud, kuna puistu kõrge tihedus vähendab puude elusvõra pikkust ning halvendab puude kasvutingimusi. Keskmiseks harvendusraiate vajaduseks hinnatakse 620 hektarit aastas. Tabel 14 kirjeldab harvendusraiate potentsiaalset aastamahtu olemasolevate metsainventeerimisandmete põhjal. Seoses maade lisandumisega prognoositakse harvendusraiate vajaduse mõningast suurenemist.

Tabel 14. Harvendusraiate potentsiaalne aastamaht (seisuga 01.10.2012)

Peapuuliik	Aastane raiemaht	
	Pindala (ha)	Tagavara (tm)
Mänd	285	15 148
Kuusk	150	7 652
Kask	172	7 387
Haab	3	119
Sanglepp	10	563
Kokku	620	30 869

Sanitaarraiate eesmärgiks on eemaldada metsast nakkusallikaks olevad või kahjurite paljunemist soodustavad puud, samuti raiuda puidu kasutamisel ohuallikaks mitteolevad surevad või surnud puud, juhul kui see ei ohusta bioloogilist mitmekesisust. Üldjuhul kavandatakse ja teostatakse sanitaarraiet juhul, kui väljaraievajadus on suurem kui 20 tm/ha. Harjumaa metskonna hinnanguline sanitaarraiate vajadus on 6000 tm aastas.

Raiete teostamisel kevad-suvisel perioodil (15.04–15.06) rakendatakse sellist tööde teostamise strateegiat, et oleks tagatud linnustiku ning loomastiku kaitse tundlikul pesitsus- ja poegimis-perioodil, metsamuldade vee- ja toiterežiimi kaitse ning minimeeritud seenhaiguste levikuoht.

Metsakaitseliste tööde eesmärgiks on metsa tervisliku seisundi halvenemise vältimine ennetavaid abinõusid rakendades. Metsakaitseline tegevus seisneb ka selliste metsakasvatustlike võtete rakendamises, mis tagavad metsade hea seisundi ja keskkonna saastatuse vähenemise.

Männikärsaka tõrjet mürkkeemikaalidega kasutatakse metsas üksnes alternatiivsete võimaluste puudumisel ja olulise kahjustuse korral. Männikärsaka kahjustusohu vähendamiseks töödeldakse taimed kemikaaliga taimlas.

Keskkonnaministri määrusega „Nõuded tuletõkestusribade ja -vööndite rajamise ning tuletõkestusriba ja -vööndi kohta” on fikseeritud järgmine põhimõte: metsa tuleohtlikkust hindab omanik ja määrab selle põhjal tuletõkestusribade ja -vööndite rajamise vajalikkuse. Harjumaa metskonna tuleohtlikud alad, tuletõkestusribade ja -vööndite rajamine ning hooldamine on määratletud metsaülevaate käskkirjaga. Harjumaa metskonnas teostatakse aastas 30 kilomeetrit tuletõkestusribade hooldamist Keila metsandikus.

Harjumaa metskonna territooriumil peetakse vajalikuks 55 tuletõrje veevõtukohta olemasolu. Nendest 16 korrastati 2011.–2012. aastal. Kõik veevõtukohad on metsas tähistatud siltidega, millel on määratletud veevõtukohta hinnanguline mahutavus. Järgnevatel aastatel hooldatakse veevõtukohtasid süstemaatiliselt.

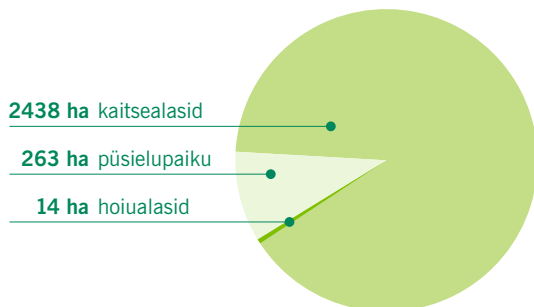
Koostöö Päästeametiga metsatulekahjude korral toimub hädaolukordade lahendamise plaani alusel. Iga omavalitsuse territooriumil on määratud üks metskonna töötaja, kelle telefon on tuleohtlikul ajal ööpäev läbi sisse lülitatud. RMK tagab: päästeasutusele riigimetsas metsakustutustööde juhtimiseks vajalike metsamajanduskava planšettide, puistuplaanide ning kaartide olemasolu paberkandjal või elektrooniliselt; täpsustab päästeasutusele võimalusel metsatulekahju asukohta, edastab kogutud andmed päästeasutusele ning määrab riigimetsas hädaolukorra lahendamise juhtimisstruktuuri enda esindaja; edastab igal aastal informatsiooni veevõtukohtade ja kontaktisikute kohta; nõustab ja abistab päästeasutust metsakustutustöödel riigimetsas muul viisil.

3.3. Looduskaitse

Keskkonnaregistri andmetel kavandatakse Harjumaa metskonna maadele uusi kaitse- ja hoiualasid ning püsielupaiku kogupindalal 2715 hektarit, mille jagunemisest annab ülevaate joonis 23.

Lisaks moodustab metskonna maadest 1706 hektarit nn vari-Natura ala, kus puudub seadusest tulenev majandamise piirang. Nendel aladel on vaja täpsustada, kas kaitseväärtused on ka tegelikult olemas. Sõltuvalt inventuuri tulemustest, võidakse ka nendel aladel moodustada uusi kaitsealasid. RMK on võtnud vabatahtliku kohustuse hoiduda nendel aladel majandustegevusest.

Joonis 23. Kavandatavate kaitsealade pindala (ha)

Vääriselupaigad on majandatavas metsas asuvad ja kaitset väärivad alad. RMK hoiab ja kaitseb hea tahte põhimõttel ka kaitsealade piiranguvööndites asuvaid vääriselupaiku, mida ametlikult vääriselupaikadeks ei loeta. Lisanduvate maade metsakorraldusliku inventeerimise käigus hinnatakse loodusväärtuste olemasolu ja korraldatakse vajadusel vääriselupaikade kaitse alla võtmine. Samuti hinnatakse ja korrastatakse vääriselupaikade andmekogu iga-aastaste metsainventeerimiste käigus.

Lähiaastatel koostatakse Harjumaa metskonna maadele jäävatele kaitse- ja hoiualadele 13 uut kaitsekorralduskava, millest annab ülevaate tabel 15. Kaitsekorralduskavades kirjeldatakse kaitseväärtuste säilimiseks ja kaitse-eesmärgi saavutamiseks vajalike looduskaitsetööde mahtu.

Tabel 15. Kavandatud kaitsekorralduskavad

Ala tüüp	Ala nimetus
Looduskaitseala	Kämbla, Mahtra, Tammiku
Maastikukaitseala	Aela, Kõrvemaa, Läänemaa Suursoo, Naage, Nõmme-Mustamäe, Nõva, Paunküla, Prangli
Hoiuala	Suursoo-Leidissoo

Kaitsekorralduskavad peavad andma sisendi RMK poolt tehtavate looduskaitsetööde nimekirja. Olemasolevate kaitsekorralduskavade põhjal on lähiaastatel plaanis teha töid järgmiselt: koosluste taastamist ja hooldust 98 objektil, maastikuhooldust ja -taastamist 8 objektil, liigi elupaiga taastamistööd 2 objektil ja hooldada 11 üksikobjekti.

Kaitsekorralduskavades kirjeldatud üldised tegevused konkretiseeritakse RMK poolt, täpsustatakse töö sisu ja maht ning tellitakse vajadusel täiendavad taastamiskavad, -projektid ja ekspertiisid. Kaitsealade taristut (metsateed, truubid, sillad) rekonstrueeritakse mahus, mis on kooskõlas pärandkoosluste hooldamise vajadusega.

Harjumaa metskonna maadel inventeeritud kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste kogupindala on 343 hektarit. Jätkatakse koostööd rentnikega kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste soodsa seisundi saavutamiseks võimalikult suurel pindalal. Kestliku koostöö aluseks on RMK ja rentniku vahel sõlmitav pikaajaline maarendileping.

3.4. Metsaparandus

Harjumaa metskonna prognoositav metsakuivendussüsteemide uuendamise või rekonstrueerimise mahu vajadus on keskmiselt 1100 hektarit aastas. Arvestades keskkonnanakaitseliste piirangutega aladele jäävate kuivendussüsteemide olemiga, võimaldab selline tööde maht lõpetada rekonstrueerimis- ja uuendustööd 15–20 aastaga.

Rekonstrueeritud või uuendatud metsakuivendussüsteemide hooldust korraldatakse 5–7-aastase perioodi järel. Arvestades eeltoodut põhimõtet, on Harjumaa metskonna keskmine metsakuivendussüsteemide hooldusvajadus keskmiselt 1000 hektarit aastas.

Metsakuivendussüsteemide majandamisel rakendatakse järgmist strateegiat:

- RMK üldjuhul ei raja uusi kuivendussüsteeme, vaid teostab olemasolevate hooldamist, uuendamist ja rekonstrueerimist.
- Kuivendussüsteemi projekteerimisele eelnevalt koostatakse keskkonnamõjude analüüs, mille tulemusi ja võimalikku keskkonnamõju leevendavad meetmed lülitatakse projekti koosseisu.
- Kuivendusobjekti rekonstrueerimisprojekti koostamisel vaadatakse üle ala tervikuna ning planeeritakse korrastamiseks vajalikud tegevused. Sealjuures arvestatakse metsa iseloomu, tuleohtlikkust, kaitstavaid loodusobjekte ja teisi kaitseväärtusi, kuivenduskraavide seisukorda ja olemist, metsamajanduse intensiivsust objekti alal ja selle naabruses, puidu kokkuveovõimalusi ja metsasihtide seisukorda, metsateede seisukorda ja puidu väljaveovõimalusi.
- Seisundist lähtuva pingerea alusel rekonstrueeritakse esmajärjekorras kuivendussüsteemid, kus kraavide kuivendusvõime on oluliselt langenud ja viljakatel soomuldadel paiknevad kuivendussüsteemid, kus kasvavad okaspuu enamusega puistud.
- Metsakuivendussüsteemide rekonstrueerimis- või uuendustööde aluseks on viie aasta mahu objektide nimekiri, mida igal aastal aastamahu lisamisega täiendatakse.
- Kuivendussüsteemi rekonstrueerimisel taastatakse kuivendusobjektil olemasolev kraavivõrk esialgsel kujul. Juhul kui varasema süsteemi ehitamisega oli tehtud vigu, mille tõttu jääb vesi kraavidesse seisma ja tekitab mingil metsaosas liigvett või üleujutusi, muudetakse olemasolevate kraavide parameetreid või plaanilahendust.
- Objekti piires taastatakse reeglina kõik olemasolevad kraavid. Taastamata võidakse jätta kvartalisised kraavid, mis on süsteemi toimimise tagamiseks asendatavad kvartali sihtidel paiknevate või sinna rajatavate kraavidega.
- Kvartalisisesid kraave ei taastata, kui need ei ole süsteemis eesvooluks, ei oma tähtsust kuivendajana ega puidu kokkuveo seisukohast või kui kraavid läbivad sõnajala ja lodu kasvukohatüüpe.
- Metsakuivendusobjekti rekonstrueerimisel projekteeritakse vajadusel uusi kraave metsakvartalite sihtidele, parandamaks metsa majandamise tingimusi ning vähendades koormust metsakvartali-sisestele või teistele metsakvartalite sihtidele.

- Uute kraavide projekteerimisel metsakvartali sihtidele ja metsakvartali-siseste kraavide pikendamisel on tingimuseks, et rajatavad või pikendatavad kraavid ei mõjuta seni olemas-olevast kraavivõrgust mõjutamata märgade metsade algselt säilinud looduslikku veerežiimi. Uute kraavide keskkonnamõjude analüüsiks kaasatakse eksperte. Keskkonnamõjude analüüsi käigus kaalutakse alternatiive.
- Metsakvartalite siseselt uusi kraave üldjuhul ei projekteerita. Metsakvartalite siseselt võib tekkida juba olemasolevate kraavide pikendamise vajadus juhul, kui sellega on võimalik parandada varasema projekti olulisi vigu, tagada metsakuivendussüsteemi parem toimimine, oluliselt parandada metsa majandamise tingimusi ning vältida metsamullastiku kahjustusi puidu kokkuveol.

Optimaalseks teedevõrgu tiheduseks loetakse 1,20–1,50 km/100 ha metsamaa kohta ja maksimaalne kokkuveokaugus ei ületa üldjuhul 800 meetrit. Arvestades sellega, et suur osa Harjumaa metskonna hallatavast metsamaast on kaetud erinevate keskkonnakaitseliste piirangutega, on praegune teedevõrk lähedane optimaalsele. Harjumaa metskonna prognoositav metsateede uuendamise ja rekonstrueerimise maht on keskmiselt 30 kilomeetrit aastas. Metsateede hooldustöid teostatakse perioodiliselt vastavalt kehtestatud metsateede seisundinõuetele.

Metsateede majandamisel rakendatakse järgmist strateegiat:

- Metsatee on riigi omandisse jäetud maal paiknev riigimetsa majandamiseks kasutatav tee. Metsateed võib kasutada igaüks juhul, kui riigimetsa majandamist korraldav isik või riigiasutus ei ole metsateed või selle osa sulgenud või seal liiklust piiranud.
- Metsateid kasutatakse üldjuhul metsamajanduslike tööde teostamiseks, ligipääsu tagamiseks metsatulekahjude puhul, maaparandussüsteemide hoiu tagamiseks, looduskaitsealade teenindamiseks ja puhkemajanduse korraldamiseks.
- Metsateed registreeritakse riiklikus teeregistris ja tähistatakse nime või tähisega. Järgnevatel aastatel jooksul tähistatakse metsateed nimeviitadega.
- Vajadusel sõlmitakse omavalitsustega kokkuleppeid metsatee avalikku kasutusse andmiseks ja sellega kaasnevate hoolduskohustuste üleandmiseks.
- Erateede omanikega sõlmitakse kokkulepped nendele kuuluvate teede kasutamiseks ja võetakse sellega kohustus teehoiu korraldamiseks.
- Metsateed on jaotatud järkudesse, lähtuvalt metsamaterjali väljaveokoormusest. Väljaveokoormusi hinnatakse perioodiliselt ning sellest tulenevalt täpsustatakse ja muudetakse metsateede järkusi.
- Metsatee vastavuse tagamine seisundinõuetele on kohustuslik. Metsateede süsteemse hooldamisega tagatakse igale teele vastava järgu seisunditase.
- Juhul kui tee on amortiseerunud ja seisundinõuded ei ole hooldamisega saavutatavad, teostatakse rekonstrueerimis- või uuendustööd.
- Metsateel, millel ei ole tagatud nõutav seisunditase ning kus seetõttu on ohutu liiklemine raskendatud, samuti teelõigul, kus liiklemine on metsamajanduslike tööde tõttu ohtlik, tähistatakse see teelõik vastavate liikluskorraldusvahenditega. Juhul kui tähistamisega ei ole võimalik luua tingimusi ohutuks liiklemiseks, metsatee suletakse.

3.5. Puhkevõimalused

Uued arengud on kavandatud Tallinna ümbruse puhkeala ja Naissaare loodusspargi külastus-korralduskavadega aastateks 2013–2017 ning Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala, Põhja-Eesti puhkeala, Lahemaa Rahvusparki ja Nõva puhkeala külastuskorralduskavadega aastateks 2012–2016. Tallinna ümbruse puhkealale on kavandatud Paldiskist mööda mereäärt Rannamõisani viiv matkarada, mille tarvis rajatakse telkimiskoht Suurupi lähiste. Aegviidu-Kõrvemaa puhkealal on kavas lähiaastatel rajada loodusrada Nelijärve mägedes ja tähistada metsateedel 25 kilomeetri pikkune jalgrattarada. Rohkem arendusi kavandatud ei ole, loodusalade kasutusvajadusest tulenevalt on võimalikud muudatused objektide arvus ja iseloomus.

RMK puhke- ja kaitsealade looduses liikumist hõlbustav taristu võimaldab erinevate alade võimalusi looduses liikumise võrgustiku abil siduda. 2012. aastal on teostatud teiste metskondade seas ka Harjumaa metskonna territooriumi läbiva, mööda loodusradu ja üldkasutatavaid teid kulgeva Eestit põhjast edelasse läbiva Matkatee tähistamine.

Loodusalade rekreatiivsete väärtuste säilitamiseks arvestatakse metsamajanduslike tööde kavandamisel ja teostamisel vastava metsakasutusviisi vajadustega. Raiete planeerimisel kooskõlastatakse teenindus- ja huvitsoonis kavandatavad raied loodushoiuosakonnaga. Eriti hoolikalt peab vaatlema telkimis-, lõkke- ja parkimisplatside-äärseid ja teede- ning matkaradade-äärsete metsade majandamisega seonduvaid töid.

Võimalusel soovitatakse puhkeala teenindus- ja huvitsoonide majandamisel eelistada turbe- ja valikraieid, mis tagavad puhkemetsade säilimise püsimeetsana. Rannaalade metsi on majandatud ligi sajandi vältel reeglina turbe- ja valikraiesüsteemiga. Puhkeala varutsoonis olevad raied ei kuulu loodushoiuosakonnaga kooskõlastamisele, kuid ka varutsooni metsi tuleks käsitleda kui potentsiaalseid aktiivselt kasutatavaid puhkemetsi.

Harjumaa metskonna metsaülevaade käskkirjaga määratletakse kvartalite ja eraldiste loetelu, kus ala prioriteediks on rekreatiivne kasutus. Rekreatiivse kasutusega metsadena määratletakse ja majandatakse piirangutega majandatavate metsade põhimõttel: traditsioonilise ja intensiivse kasutusega asulate lähedased metsaosad; RMK puhkealade teenindus- ja huvitsoonid.

Kõik puhkeala tsoonidesse kavandatud raied tehakse maastikku sobitades. Raietööde aeg valitakse nii, et võimalikult vähem häirida looduses viibijaid ja kahjustada rekreatsiooniks sobivat keskkonda.

Taotletakse maakasutuslepingute sõlmimist riigimaadel paiknevatele tervise- ja spordiradadele. Sõlmimise lepingutega võetakse kohustus korraldada metsade majandamist kooskõlastatult radade haldajatega.

3.6. Jahindus

Riigimaa jahinduslikuks kasutamiseks andmisel lähtutakse põhimõttest, et jahipidamine on üks metsa kasutamise viise, mille korraldamisel peab olema tagatud metsaelustiku mitmekesisuse säilimine, metsa tootlikkuse kasv, uuenemisvõime ja elujõulisus.

Ollakse seisukohal, et seadusega peab olema tagatud sisuliselt töötav regulatsioon maaomaniku esindaja ning jahipiirkonna kasutaja vahelise suhte toimimiseks lepingulisel alusel, maaomanik ei soodusta oma tegevusega ulukikahjustuste tekkimist ja jahipiirkonna kasutaja hoiab ära ülemäärased ulukikahjustused.

Harjumaa metskonna hallatavad riigimaad on antud jahiühenduste kasutusse 26 jahipiirkonnana, kokku 82 690 hektarit. Riigimaa jahinduslikuks kasutamiseks andmisel sõlmitakse jahipiirkondade kasutajatega uued lepingud järgmiste põhimõtete alusel:

- Määratletakse täpselt jahimaa kasutamist kitsendavad alalised või ajutised territoriaalsed piirangud – looduskaitsepiirangud, puhkealadega seonduvad piirangud ja metsamajandamisega seonduvad piirangud.
- Järjepidevalt hinnatakse sõraliste kahjustusi metsauuendusosaladel ja noorendikes, teavitades jahipiirkondade kasutajaid ülemääraste kahjustuste tekkimisest.
- Jahipiirkondade kasutajaid teavitatakse koprakahjustuste ohust ja koprakahjustustest, kahjustuste likvideerimiseks püstitatakse tähtajad.
- Lepinguga reguleeritakse ulukihoolde tingimused ja kooskõlastatakse rajatiste asukohad.
- Jahipiirkonna kasutajale pandud kohustuste süstemaatilise mittetäitmise korral algatatakse tegevus jahipiirkonna kasutaja väljavahetamiseks.

Harjumaa metskonna hallataval maal on osaliselt RMK kasutuses olevad Väätsa ja Nõva jahipiirkonnad, kokku 5753 hektarit. Jahimaade kasutamisel rakendatakse järgmisi põhimõtteid:

- RMK kasutuses olevates jahipiirkondades pakutakse enampakkumiste alusel jahipidamisvõimalusi 3–5-aastaste perioodide kaupa.
- RMK kasutuses olevates jahipiirkondades jagatakse enampakkumiste tulused teiste maaomanikega, kes võimaldavad oma maadel jahti pidada.
- Koprakahjustuste ennetamiseks ja likvideerimiseks kehtestatakse jahipidamisõiguse kasutajatele konkreetset kohustused.
- Jahipidamisõiguse kasutajatele kehtestatakse konkreetset kohustused väikekiskjate arvukuse reguleerimiseks.
- Omanikujärelevalve tõhusamaks teostamiseks rakendatakse uuenduslikke meetmeid.

Jahinduslikel teemadel on maaomaniku esindajaks maakonnas metsaülem. Maaomaniku ning jahipiirkonna kasutaja vahel sõlmitud lepingu tingimuste täitmise kontrollimiseks ning analüüsimiseks arendab RMK jahihaldust.

3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused

Harjumaa metskonna uuendusraiate maht on kavandatud eraldi männikutele, kuusikutele, kaasikutele, haavikutele, sanglepikutele ja hall-lepikutele kolme majandamiskategooria lõikes:

- Majandatavad metsad.
- Majanduspiirangutega metsad väljaspool kaitstavaid loodusobjekte.
- Majanduspiirangutega metsad kaitstavatel loodusobjektidel – piiranguvööndid ja nendega võrdsustatud alad.

Uuendusraiate arvestuses ei osale 5a boniteedi puistud.

Uuendusraiate maht on kavandatud pindaliselt. Tagavara on arvutatud vastava peapuuliigi küpsete puistute keskmiste hektaritagavarade kaudu. Uuendusraied pole jagatud lage- ja turberaieks. Teoreetilised langid on arvutatud vastavalt metsakorralduse juhendile viie meetodi järgi:

- Ühtlase kasutuse lank – ühtlane raie vastava puuliigi kogu raieringi jooksul.
- Küpsuslank – hetkel küpsete metsade ühtlane raie 10 eeloleva aasta jooksul juurdeküpsemist arvestamata.
- Esimene vanuslank – hetkel küpsete ja valmivate metsade ühtlane raie 20 eeloleva aasta jooksul.
- Teine vanuslank – hetkel küpsete, valmivate ja eelvalmivate metsade ühtlane raie 30 eeloleva aasta jooksul.
- Integraallank – mittelineaarne meetod, mis arvestab paindlikult ebaühtlase vanuselise jaotuse iseärasustega.

Valitud lank on määratud ekspertotsusena, mis arvestab konkreetse puuliigi vanuselist jaotust.

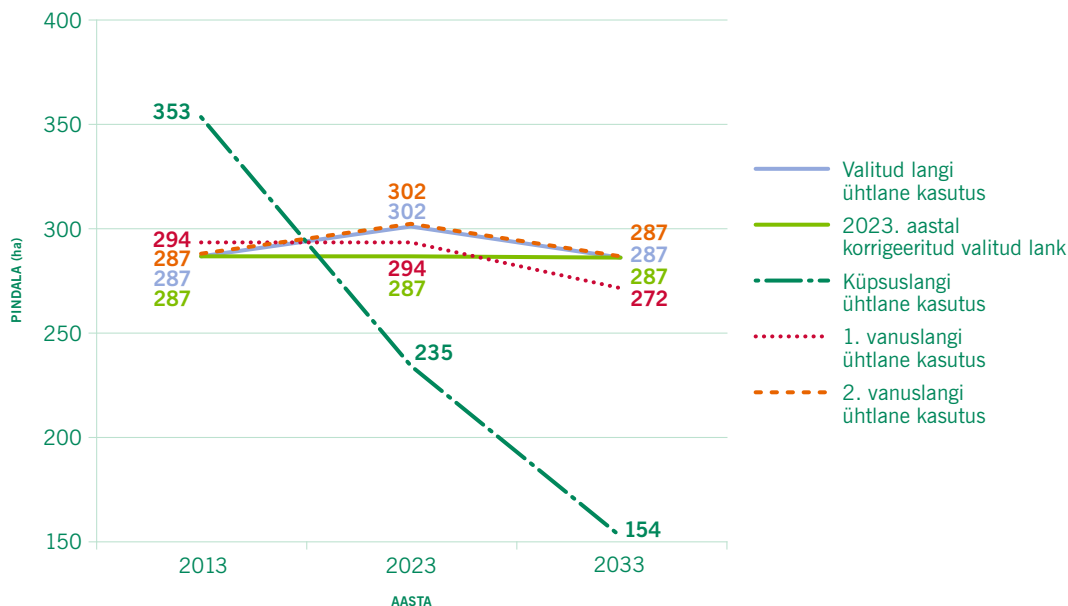
Tabel 16. Uuendusraie langiarvutus majandatavates metsades (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	173	353	294	287	248	287
Kuusk	65	90	76	76	84	82
Kask	92	156	127	111	119	125
Haab	8	21	12	8	16	18
Sanglepp	4	14	9	7	7	11
Hall lepp	8	15	10	9	13	13
Kokku	350	649	528	498	487	536

Harjumaa metstkonna männikutes on küpsete metsade rohkuse tõttu kõige suurem küpsuslank. Ühtlase kasutuse lank on ebaühtlase vanuselise jaotuse tõttu üle kahe korra väiksem. Arvestades männikute puidukvaliteedi suhteliselt head säilimist peale küpsusvanuse saavutamist, on valitud langiks võetud 2. vanuslank, ehk küpsete ja juurde küpsevate metsade ühtlane kasutus on venitatud 30 aasta peale. Raiudes 20 aasta jooksul ühtlaselt 287 ha aastas, langeb raiutavate küpsete metsade pindala jääk 3530 hektarilt 2870 hektarile. Kui raiuksime 20 aastat järjest hetke küpsuslanki, oleks 20 aasta pärast küpsete männikute jääk vaid 1540 ha.

Joonistel 24, 25 ja 26 on näha, missugused oleksid küpsuslanki väärtused männikutes, kuusikutes ja kaasikutes 10 ja 20 aasta pärast juhul, kui joonisel toodud lanke raiutakse ühtlaselt 10 või 20 aastat järjest. Erandiks on 2023. aastal korrigeeritud lank, kus aasta 2023 numbriline väärtus tähistab uuesti valitud lanki aastal 2023.

Joonis 24. Männikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

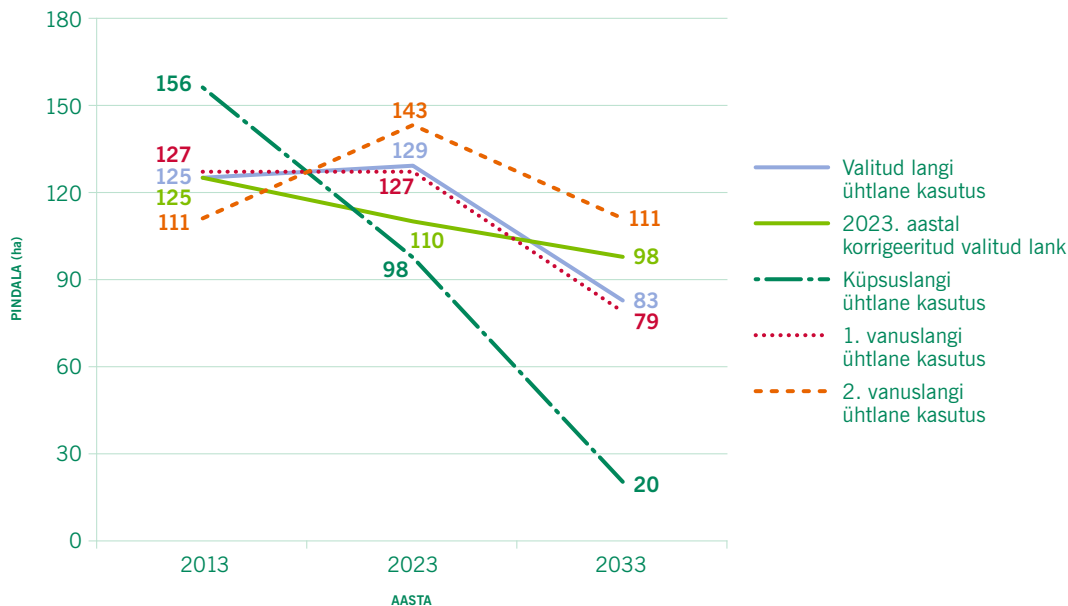
Harjumaa metstkonna kuusikutes on vanuseline jagunemine ühtlasem. Vanuslangid erinevad küpsuslangist vähe ning ühtlase kasutuse lank on küpsuslangist väiksem vaid 1,4 korda. Järgneva 20 aasta jooksul saab kuusikuid raiuda algul keskmiselt 80 ja hiljem keskmiselt 70 ha aastas. Pärast seda hakkab raiemaht kuusikutes kasvama.

Joonis 25. Kuusikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Kaasikute vanuseline jagunemine on suhteliselt ühtlane, samas on raiearvestuses osalevate küpsete kaasikute osakaal on küllalt kõrge – 21% metsamaa pindalast. Seetõttu on raieaht 20 aasta jooksul kahanev. Valitud langiks on 1. vanuslangi lähedane lank. Kui raiutaks kaks aasta-kümnet järjest hetke küpsuslanki, oleks 20 aasta pärast küpsete kaasikute jääk vaid 200 ha. Raiudes esimesed 10 aastat keskmiselt 125 ha aastas ja järgmised 10 aastat keskmiselt 110 ha aastas, on 20 aasta pärast küpsete kaasikute jääk 980 ha.

Joonis 26. Kaasikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Majanduspiirangutega metsade raievõimalused on märksa väiksemad, kui majandatavates metsades.

Tabel 17. Uuendusraie langiarvutus majanduspiirangutega metsades väljaspool kaitstavaid loodusobjekte (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	23	55	41	36	33	36
Kuusk	10	22	15	13	14	16
Kask	10	24	18	15	16	17
Haab	1	2	1	1	2	2
Sanglepp	1	4	2	2	2	3
Hall lepp	1	4	2	2	3	3
Kokku	46	111	79	69	70	77

Kaitstavatel loodusobjektidel paiknevate majanduspiirangutega metsade teoreetiline raievõimalus on suur, kuid looduskaitseadusest ja teistest õigusaktidest tulenevad piirangud ei võimalda puiduressurssi kasutada. Seetõttu on kavandatavaks raiemahuks võetud ligikaudu 1/10 lankide keskmisest, millest annab ülevaate tabel 18. Valdavalt saab neis metsades teha vaid kaitse-eeskirjades lubatud turberaieid.

Tabel 18. Uuendusraie langiarvutus majanduspiirangutega metsades kaitstavatel loodusobjektidel (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	81	298	199	173	131	20
Kuusk	30	117	69	54	50	7
Kask	29	80	58	47	45	6
Haab	3	10	5	4	7	1
Sanglepp	5	23	13	10	10	1
Hall lepp	2	4	2	2	3	
Kokku	150	532	346	290	246	35

Tabelis 19 on toodud Harjumaa metuskonnas aastateks 2013–2032 kavandatud uuendusraie pindalade ja tagavarade kokkuvõte.

Tabel 19. Kavandatud keskmine uuendusraiate maht aastas (ha)

Puuliik	Aastateks 2013–2022 keskmiselt aastas						Aastateks 2023–2032 keskmiselt aastas	
	Majandatavad metsad		Majanduspiirangutega metsad		Kokku			
	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)
Mänd	287	71 600	56	12 900	343	84 500	343	84 500
Kuusk	82	19 600	23	5 500	105	25 100	100	23 900
Kask	125	27 500	23	5 400	148	32 900	133	29 600
Haab	18	4 400	3	700	21	5 100	8	1 900
Sanglepp	11	2 600	4	900	15	3 500	11	2 600
Hall lepp	13	2 000	3	400	16	2 400	11	1 700
Kokku	536	127 700	112	25 800	648	153 500	606	144 200

foto: KAUPOL KIKKAS

2010. A HARVENDUSRAIE LÄBINUD KAASIK, PAUNKÜLA METSANDIK.

Joonistel 27, 28 ja 29 on toodud männikute, kuusikute ja kaasikute metsamaa vanuseline jaotus 10 ja 20 aasta pärast, arvestades metsade loomulikku vananemist ning kavandatud uuendusraiate mahtu. Arvutused on tehtud eeldusel, et majanduspiirangud ei muutu ja raiutud metsad uuendatakse või uuenevad kasvukohatüübile kõige sobivama puuliigiga.

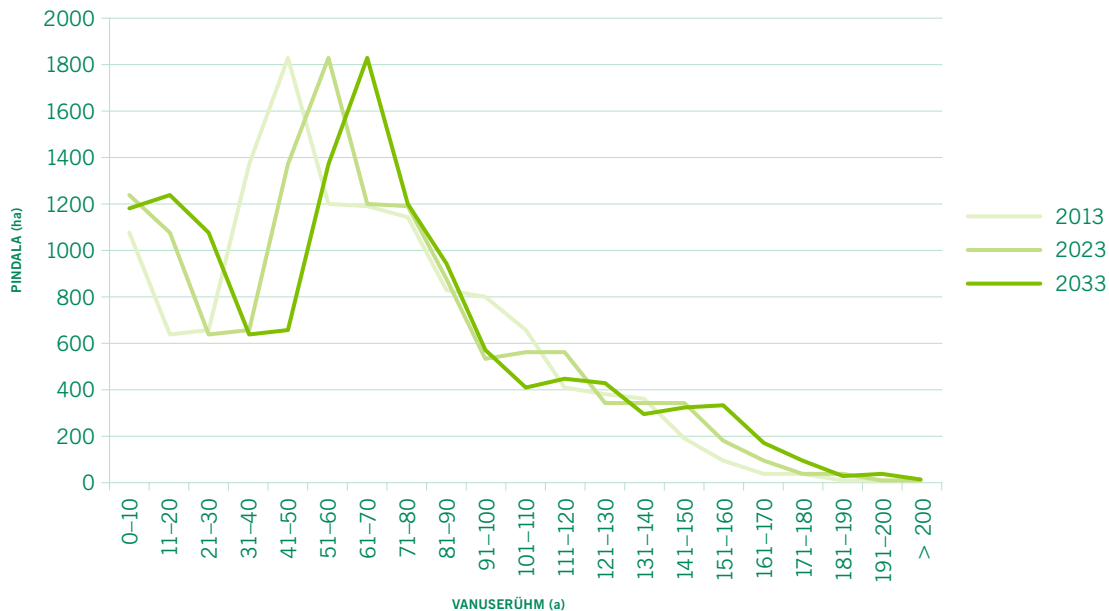
Järgmise kahekümne aasta jooksul muutub männikutes vanuselise jagunemise maksimum veidi madalamaks ning kitsamaks, nihkudes kõrgema vanuse poole. Uuendatud raialad tõstavad oluliselt noorte metsade osatähtsust. Rangelt kaitstavate metsade arvel kasvab ka väga vanade männikute osakaal.

Joonis 27. Männikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

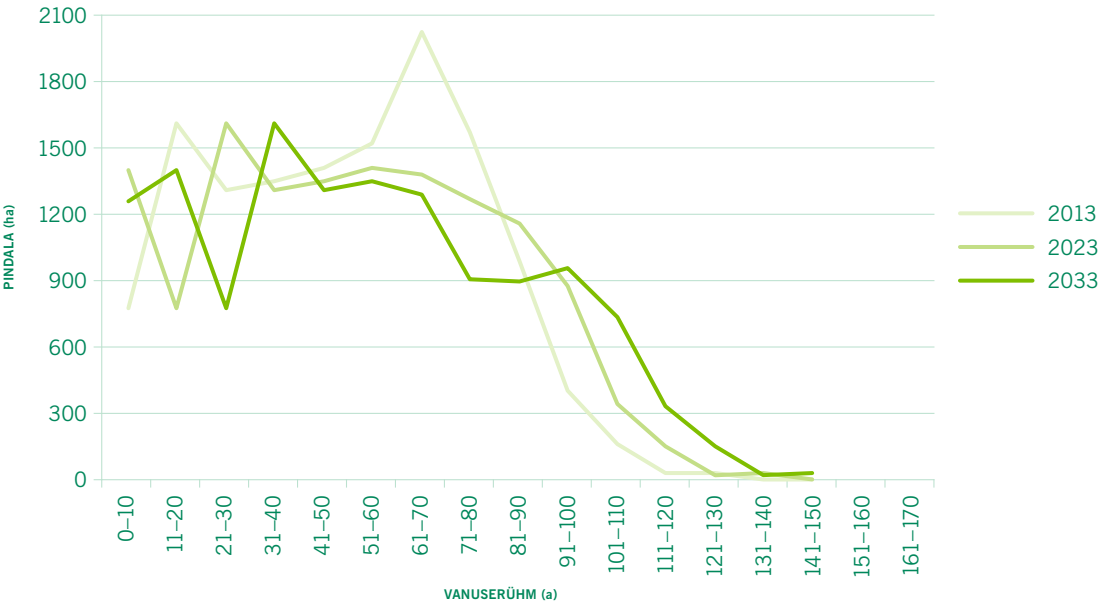
Kuusikutes nihkub 40–50-aastaste metsade jaotuse teravik 60–70 aasta peale, mis on selleks ajaks saanud keskealistest metsadest valmivateks. Keskealiste metsade vananedes kasvab valmivate ja küpsete metsade osatähtsus. Kasvab noorte kuusikute osakaal. Kaitstavatel alade arvel suureneb ka väga vanade kuusikute pindala.

Joonis 28. Kuusikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

Kaasikutes raiutakse järgmise 20 aasta jooksul suur osa hetkel 60–70-aastastest metsadest ning kaasikute vanuseline jaotus ühtlustub. Raiutud metsad asenduvad jaotuses 1–20-aastaste uuenevate alade ja noorendikega. Rangelt kaitstavate metsade arvel suureneb vanade kaasikute osakaal.

Joonis 29. Kaasikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

3.8. Aastane puidukasutuse maht

Harjumaa metstkonna prognoositavast aastasest puidukasutuse mahust annab ülevaate tabel 20.

Tabel 20. Aastane keskmine puidukasutuse maht (tm)

Raieliik	Maht (tm)
Uuendusraie	128 400
Harvendusraie	28 600
Sanitaarraie	6 000
Trassiraie ja raadamine	10 000
Kokku	173 000

Sellest mahust on prognoositavalt: 37% palki, 47% paberipuitu ja 16% küttepuitu. Kasvukohtadesse jaotumise alusel tehtud analüüsist lähtuvalt on võimalik kasutada 10% uuendusraiate, trassiraiate ja raadamisega kaasnevaid raidmeid, prognoosi kohaselt keskmiselt 2500 tm aastas.

foto: KAUPPO KIKKAS

LAGERAIELANK SÄILIKPUUDEGA, VETLA, PAUNKÜLA METSANDIK.

3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele

Harjumaa metstkonnas on metsamajanduslikuks kasutamiseks 36 302 hektarit majandatavat ning 23 246 hektarit majanduspiirangutega metsa. Jätkuva ja ühtlase metsakasutuse korral, arvestades seniseid õigusaktidega seatud piiranguid, saaks igal aastal müüa uuendus- ja harvendusraietest 157 000 tm metsamaterjale, prognoositava müügisummaga 5,5 miljonit eurot.

Eesti metsanduse arengukavas aastani 2020 toodud analüüsi kohaselt annab iga tihumeeter töödeldud puitu riigikassasse 8,9 eurot mitmesuguseid makse. Seega toob Harjumaa metstkonna puidu müügimaht riigikassasse arvestuslikult 1,4 miljonit eurot aastas. Iga tihumeetri puidu töötlemisega luuakse 34,5 eurot lisandväärtust. Seega loob Harjumaa metstkonna puidu müügimaht lisandväärtust 5,4 miljonit eurot aastas.

Harjumaa metstkonnas on 01.10.2012 seisuga looduskaitseliste piirangute tõttu metsa-majanduslikust kasutusest välja lülitatud 20,3% ehk 15 169 hektarit rangelt kaitstavat metsa. RMK mõistab nende metsade ja kaitsemeetmete tähtsat rolli keskkonna ja mitmekesisuse kaitsmisel, kuid järgnevalt peetakse vajalikuks analüüsida nende kaitsemeetmete maksumust ja majanduslikku mõju.

Harjumaa metstkonna rangelt kaitstavate metsade pikaajalise puidutoodangu analüüsist nähtub, et igal aastal jääb puidukasutusse tulemata 49 000 tihumeetrit metsamaterjale. Metsamaterjalide keskmiseks müügihinnaks prognoositakse 1,4 miljonit eurot aastas. Seda arvestades jääb rangelt kaitstavast metsast kasutusse võtmata puidu arvelt riigikassasse maksude näol tulemata 436 000 eurot aastas ja metsatööstuses loomata lisandväärtust 1,7 miljoni euro eest aastas.

Arvestades Harjumaa metstkonnas hetkel projekteeritavate kaitsealade mahuks 2715 hektarit, saab range kaitse rakendamise korral järgmised keskmised näitajad: 1 hektari metsa range kaitse viib puidukasutusest välja 3,2 tihumeetrit aastas; 1 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 116 eurot aastas; 2715 hektari range kaitse viib puidukasutuses välja 8800 tihumeetrit aastas; 2715 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 314 000 eurot aastas.

Maamaksu kadu looduskaitseliste piirangute eest, mis jääb hetkel omavalitsustel saamata, on rangelt kaitstavate maade eest 109 000 eurot, majanduspiirangutega maade arvelt 84 000 eurot, kokku 193 000 eurot. Tulevikus veel lisanduva 2715 hektari range kaitse alla võtmisega võib kaasneda maamaksu vähenemine veel 20 000 eurot aastas.

3.10. Metsamajanduslik tööhõive

Harjumaa metstkonna majandatavates ja majanduspiirangutega metsades metsamajandustööde aastaringseks teostamiseks kulub aastas keskmiselt 75 inimtööaastat. Inimtööaasta väljendab konkreetse töomahu alusel kalkuleeritud aastast tööjõuvajadust. Harjumaa metstkonna metsa-uuendustööde ja noorendike hooldustööde aastamahu teostamiseks on vaja 15 inimtööaastat. Metsaraie-, kokkuveo- ja puidu väljaveotööde aastamahu teostamiseks on vaja 50 inimtööaastat. Metsaparendustööde aastamahu teostamiseks vajatakse 10 inimtööaastat.

Rangelt kaitstava metsa mittemajandamine vähendab metsamajanduslikku tööhõivet hinnanguliselt 20 inimtööaasta ulatuses.

Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 analüüside alusel tekitab 1 miljoni kuupmeetri puidu varumine, transport ja töötlemine vähemalt 2350 töökohta. Selle näitaja kohaselt tekitab Harjumaa metstkonnas varutav metsamaterjal metsasektoris vähemalt 370 töökohta. Hetkel rangelt kaitstavate metsade puidukasutuse piirang jätab metsasektoris loomata 34 töökohta.

foto: KAUPO KIKKAS

METSURITE MEESKOND – REIN NÖMPER, ADOLF TEINO, HILLAR TAPU JA ANTS SUUDER – METSAKULTUURI HOOLDUSTEOSTAMAS, KOSE-UUEMÕISA, SAKU METSANDIK.

RMK
Viljandi mnt 18b
11216 Tallinn, Eesti
Tel +372 676 7500
www.rmke.ee

TEKST:
RMK

MAKETT, INFOGRAAFIKA:
© DF 2012–2013
www.df.ee

FOTOD:
Lea Tammik (esikaas)
Kaupo Kikkas

ŠRIFT:
News Gothic BT,
© 1990–2003 Bitstream Inc.
ja © 2008 ParaType Inc.
Kõik õigused kaitstud.

PABER:
Keaykolour Recycled Chalk (kaaned),
Scandia 2000 Natural (sisu).

TRÜKK:
Printon Trükikoda

RMK Harjumaa metskond
Jägala küla, Jõelähtme vald
74205 Harju maakond
Tel 676 7909
harjumaa@rmk.ee

